

Městská knihovna v Praze

ĎÁBLŮV PRSTEN

Ludvík Souček

Hledáte místo, kde...

... můžete celý den studovat nebo pracovat?

... seženete knížku pro zábavu, do školy, k poučení?

... stahujete e-knihy, posloucháte hudbu, tisknete 3D?

... osobně potkáte české i světové autory?

... můžete zajít na koncert, filmy artové i 3D?

Právě jste ho našli!

Městská knihovna v Praze

43 poboček, **3** pojízdné knihovny, **4 000** akcí ročně,
2 000 000 dokumentů, **60** Kč za registraci

www.mlp.cz

knihovna@mlp.cz

www.e-knihovna.cz

www.facebook.com/knihovna

Městská knihovna v Praze

Ďáblův prsten

Ludvík Souček

Znění tohoto textu vychází z díla [Pevnost bílých mravenců](#) tak, jak bylo vydáno nakladatelstvím Profil v Ostravě v roce 1972. Pro potřeby vydání Městské knihovny v Praze byl text redakčně zpracován.

§

Text díla (Ludvík Souček: Ďáblův prsten), publikovaného [Městskou knihovnou v Praze](#), je vázán autorskými právy a jeho použití je definováno [Autorským zákonem](#) č. 121/2000 Sb.

Vydání (obálka, upoutávka, citační stránka a grafická úprava), jehož autorem je Městská knihovna v Praze, podléhá licenci [Creative Commons Uved'te autora-Nevyužívejte dílo komerčně-Zachovejte licenci 3.0 Česko](#).

Verze 1.0 z 18. 6. 2020.

Na černé obloze zářila dvě slunce. Stromy tu vypadaly jako rozsochaté televizní antény, zasazené do nekonečného močálu. Ležel jsem uprostřed tohoto podivného lesa za směrovou tryskou své rakety a čekal, odkud přijde útok. Mezi stromy občas blýskl kovově hladký krunýř obyvatelů planety. Blížili se. Sevřel jsem pevněji pažbu radio-metu, vtom mně však na rameno padlo těžké chapadlo. Myslím, že jsem zařval, docela určitě jsem se však v tom okamžiku – probudil.

Seděl jsem na kameni (jak jsem brzo zjistil, nesmyslně blízko mraveniště), hluboko pode mnou byla vesnička na Vysočině, kam jsem včera utekl dopsat svůj článek, a ramenem mi lomcoval kluk Pepík z chalupy, kde mám pronajatý pokoj. Vzal jsem ho s radostí na vědomí – rozhodně byl na pohled příjemnější než nějaká vesmírná potvora – a pak jsem za to s nechutí vyslechl jeho udýchané, překotné vyprávění o bláznů procházejícím se v blízkém lese a o mé nepochybné povinnosti zasáhnout. Blázen prý vypadá docela jako blázen, je oblečen do maškarního kostýmu a strašně rozedraný. Asi se prý drápal maliním a trnkami – a když to řekl Pepík, známý odborník v prolézání kdejakého křoví, pak to je jistě pravda.

Složil jsem s povzdechem poznámky, vytřepal z kalhot mravence a vydal se za Pepíkem, vlastně přesněji řečeno před Pepíkem. Navzdory své osvědčené statečnosti se raději plížil za mnou.

Došli jsme s křížkem po funuse. Už od vozové cesty podél okraje lesa jsme zaslechli rozčilené hlasy, mezi nimiž zdaleka vynikaly rozvážný a vysmolený bas traktoristy Jokla a soprán jeho manželky. Mlázím dokonce prokmitala i zelená uniforma okrskáře VB poručíka Šebka. Když Pepík zjistil, že už nebude případnému nebezpečí čelit sám, dodal si odvahy a předběhl mne. Za chvíli jsem už ve skupince stál i já a koukal stejně udiveně jako Jokl, Joklová, Šebek i Pepík. Na pařezu totiž seděl neobyčejně zarostlý a neobyčejně vlasatý mladý

muž, jehož vzezření dost slušně odpovídalo Pepíkovu koktavému popisu. Byl náležitě rozedraný, do krve poškrábaný a jeho úbor skutečně vděčil za svůj vznik nejspíše krejčovně nějakého divadla. Měl dlouhý, po kotníky sahající ošumělý kabát se širokým límcem, vysoké boty z měkké kůže, roztrhané tak, že mu sotva na nohou visely, a nad botami cosi, co kdysi bývalo přiléhavými kalhotami. Neznámý mlčel – nemohl totiž při nejlepší vůli mluvit. V jedné ruce držel modrou bandasku tetky Joklové, v druhé ruce zbytek krajíce chleba s máslem, pocházející asi z téhož pramene, a puslu měl plnou, div nepraskla. Hladově polykal velká sousta a zaléval je kafem, jako by nikdy nic chutnějšího v životě nejedl a nepil.

Poručík Šebek z toho byl zřejmě trochu jelen. Vytáhl z kapsy úřední notes, pak ho zase schoval, důležitě si odkašlal, vzal mne za rukáv a odvedl několik kroků stranou k velké bříze. Přitom stále opatrně pokukoval po ošuntělém chlapíkovi, patrně v obavě, že se vymrští a zmizí o dům dále. Musím ovšem po pravdě říci, že dotyčný mladík naprosto nejevil podobné úmysly. Zdálo se mi, že spíše nenápadně pokukuje po tetě Joklové, jestli nemá po ruce nějaké další požitaviny.

Šebek se ke mně naklonil a šeptal mi do ucha: „Poslyšte, soudruhu doktore, nepozoroval jste nic podezřelého? Myslím v okolí nebo podobně.“

Zavrtěl jsem hlavou.

„Vůbec nic? Jako třeba nějaké letadlo nebo podobně... Vy hvězdáři přece pořád koukáte po nebi!“

Nesnažil jsem se dobráka Šebka přesvědčovat, že taková představa o práci hvězdářů je přitažená za vlasy a že jsem ostatně přijel právě proto, abych si od „koukání po nebi“ odpočinul.

„Poslyšte, soudruhu poručíku,“ naklonil jsem se k němu zase já, „ten chudák bude určitě případ spíše pro doktora Vrbku než pro vás. Kdoví, kde se tu vzal, a kdoví, jak dlouho bloudí lesem. Pojd'te, zavedeme ho dolů, Vrbka pošle do Poličky pro sanitku a máme to z krku.“

Šebek upřímně a zhluboka vzdechl.

„Byl bych moc rád, kdybyste měl pravdu, soudruhu doktore! Tedy kdyby jako ten mládenec byl... tento...“ významně si poklepal prstem na čelo, „a odněkud zmizel, ale o tom přece dostáváme zprávu, i když se to přihodí třeba na druhé straně Čech. V posledních dnech nic takového nedošlo. To bych si přece musel pamatovat!“

Zase vytáhl notes, stažený po způsobu všech venkovských okrskářů řádnou gumičkou od zavařeniny, zalistoval v něm a bručel: „... vloupání do chaty... nojó... dva mladíci v kožených bundách... to také není on... vagón číslo... ne, na mou duši, nic tady není.“

„Řekněme tedy,“ navrhoval jsem, „že je to nějaký herec, ochotník. Trochu se pomátl a ocitl se kdovíjak v našem lese. Třeba ho sem kamarádi zavezli a vysadili. Jako byste neznal, soudruhu poručíku, takové žertíky!“

Šebek pokrčil rameny, důstojně přistoupil k mladíkovi, který zatím dojedl všechny dosažitelné zásoby rodu Joklů a dopil poslední slzičku kafe. „Vaše jméno?“ otázal se úředním hlasem. Mladík se k němu otočil a zatvářil se nechápavě.

„No tak rychle, rychle, nemám čas!“ domlouval mu Šebek s profesionální přísností. „Jméno, bydliště a takové ty věci. A hlavně jak jste se tu vzal!“

Mladík v prapodivném kabátě a děravých faldovačkách si, jak se zdálo, teprve teď povšiml Šebkova stejnokroje. Vyskočil z pařezu tak prudce, až Joklová leknutím vyjekla a Pepík zajel jako ještěrka za rozložitou postavu okrskáře. Pak rychlostí kulometu s vysokou kadencí zadrmolil několik slov.

Šebek trochu pootevřel pusu a pak zcela neúředně, zato však tím přirozeněji pronesl udivené: „Cóóó? Co to říkal?“

„To bude – to bude asi nějaké – nějaké Tatařín!“ prohlásil zachmuřeně traktorista Jokl, až dosud sledující vývoj událostí téměř bez poznámek.

Mladík opakoval poněkud pomaleji svoje drmolení, určené zřejmě Šebkovi.

„Koukej, mládenče, nedělej si legraci, jo?“ zabručel nejistě Šebek a obrátil se ke mně. „Rozumíte mu, doktore, co říká?“

„Rozumím,“ přiznal jsem po pravdě, „mluví totiž francouzsky.“

„A co povídá?“ ozvalo se čtyřhlasně z úst Šebka, manželů Joklových i skrytého Pepíka.

„Říká, soudruhu poručíku, že je mu jedno, co s ním uděláte. Že se nebojí smrti. Že je vojákem Revoluce a aby prý žila Komuna.“

Nastalo velké utišení.

„Cože?“ zeptal se po chvíli nedůvěřivě Šebek.

Opakoval jsem doslova a do písmene.

Šebek zavrtěl hlavou, ale pak si asi řekl, že strohý úřední postup bude i v tak mimořádném případě nejjistější. Znovu vytáhl notes se zavařovací gumičkou a požádal mě o tlumočnickou spolupráci.

„Jak se jmenujete a odkud jste, mladý muži?“ zeptal jsem se mladíka.

Div mi nepadl kolem krku, tak ho zřejmě potěšila francouzština.

„François Maret, voják Komuny, desátník balónového oddílu velitele Félixé Tournachona!“ odpověděl vztyčen v téměř dokonalém pozoru. Přeložil jsem poctivě.

„Kde bydlí?“ zasténal Šebek, na nějž už toho zřejmě začínalo být trochu moc.

„Paříž, Rue de la Paix.“

„Rýdelapé...“ slabikoval Šebek a poctivě zapisoval si do notýsku.

„Zeptejte se ho, krucifix“ (soudruhu Šebkovi poněkud selhaly nervy) „jak se tady, ke všem čertům, z té zatracené rýdelapé ocitl.“

„Balónem,“ prohlásil, jako by se nechumelilo, François Maret.

„Balónem a potom – potom už vlastně nevím. Vzbudil jsem se tady.“

„Tak dost!“ zavřel rozhořčený poručík notes s takovým bouchnutím, až v blízkém laťáku zděšeně zaskřehotala sojka. „Už je těch špumprnáklů tak akorát. Jde se do vesnice. Joklová, půjčte mu nějaký starší kabát. Takhle přece nemůže mezi lidi!“

Zatímco Joklová pospíchala k chalupě stojící kousek pod lesem, obrátil se milý François na mne s nedočkavou a pro něho zřejmě osudovou otázkou.

„Nezastřelíte mě, pane?“

„Proč bychom vás měli, proboha, střílet?“ odpověděl jsem otázkou na otázku já. „Provedl jste něco?“

„Ne, to ne, ale myslel jsem, že patříte k Versailleským. Co se stalo, monsieur, s Paříží? A kde vlastně jsem?“

„V Čechách.“

„Čechy? To... to neznám.“

Vtom se už vrátila Joklová s kabátem. Starý Jokl se v něm asi ženil, takže sice nevypadal mnohem moderněji než Françoisův maškarní hábit, barvou však byl přece jen méně křiklavý. Náš malý průvod se konečně mohl vydat do vsi.

A tak jsem se seznámil s Françoisem Maretem, vojákem Komuny.

François zůstával němým jen do té doby, dokud měl plnou pusku chleba a kávy. Už po cestě do vesnice rozvázal a bombardoval mne a mým prostřednictvím i Šebka nejrozmanitějšími dotazy, které jsem mu většinou při nejlepší vůli nemohl zodpovědět. Pokud jsem vůbec rozuměl, zajímal ho zejména osud komunardů, pařížského lidu bojujícího v roce 1871 proti Prušákům i proti vojskům reakcionáře Thierse. Chtěl vědět, co se stalo s „králem fotografů a vzduchoplavců“. Ke všemu zřejmě nevěřil, že se ocitl někde na východ od Rýna. Konečně jsme milého Françoise usadili na lavici služebny VB. Poručík Šebek se snažil získat telefonické spojení s někým, kdo by mohl sejmut alespoň část břemene odpovědnosti z jeho širokých ramen. Nevěděl jsem, koho poslouchat dříve, zda neúnavné otázky mladíka anebo Šebkovo přesvědčování kohosi na druhém konci drátu, že to myslí docela vážně, že si vůbec nedělá legraci a že docela nic nepil. Nakonec zuřivě práskl telefonem a přišel k nám celý zrudlý.

„Prý je to případ pro doktora Vrbku. Co tomu říkáte, doktore?“

„Nic. Zkusil bych na vašem místě opravdu doktora Vrbku zavolat.“

„Vidíte, nápad!“ prohlásil trochu radostněji Šebek. „Dojdu pro něj. Tuhle dobou hrává s lékárníkem taroky. Nebudete se zlobit, když vás tu pro jistotu zamknu?“

S neočekávanou svižností vyjel ze dveří, zarachotil klíčem a já zůstal s Françoisem Maretem, navlečeným ještě pořád do dvou kabátů, sám.

„Víte co, mon ami,“ navrhl jsem „myslím, že by bylo nejlépe vyloužit všechno postupně. Něco je s vámi zřejmě v nepořádku. Ocítl jste se tu jako kouzlem, bez dokladů, pochopte, že se úřady musejí dozvědět, jak k tomu došlo. Rád vám pomohu a vysvětlím všechno, co bude zapotřebí, ale napřed povídejte vy.“

„Merci bien, ale nevím... neumím vyprávět. Začalo to docela obyčejně, rozumíte? Chodil jsem po ulici a dozvěděl jsem se, že naše vláda vypověděla válku.“

„Kdy to bylo a komu jste vypověděli válku?“

„Nedělejte si ze mne legraci, monsieur! Přece vloni, devatenáctého července roku 1870, vypověděla francouzská vláda válku Prusku. Cožpak jste o tom tady – promiňte, zapomněl jsem, jak se zdejší kraj jmenuje...“

„Čechy.“

„Ano, Čechy. Cožpak jste o tom ani neslyšeli?“

Přikývl jsem. „Slyšeli, pokračujte, prosím.“

„Brzy se začaly Paříží trousit pověsti. Nikdo nevěděl, co se na bojišti děje. Šeptalo se, že nás generál Mac Mahon zradil. Že otevřel cestu pruské armádě pod záminkou pomoci obleženému Bazinovi. Nevíte, prosím vás, co je s armádou generála Bazina?“

„Všechno se dozvíte,“ položil jsem mu ruku na rameno. Byl hrozně vyhublý a trochu se chvěl – „Ted' vypravujte dál.“

„Ano. A pak před redakcí listu ‚Gaulois‘ vyvěsil můj otec, který tam byl zaměstnán, velké tabule, že už před třiceti šesti hodinami podepsal náš císař, Napoleon III., kapitulaci. Že je naše armáda

porážena a že se pruská vojska valí k Paříži. Otec měl oči plné slz a vůbec ani neviděl, kam plakáty věší. Kolem plakali také jiní dospělí lidé. Někteří z nich vykřikovali a hrozili pěstmi proti vládním budovám. Pamatuji se, že odněkud z okna vylétla busta císaře a rozbila se na dláždění...”

„Vím. Paříž se tehdy nevzdala.“

„Ne, nevzdala. Vyhlásili jsme Republiku a bojovali jsme. Bylo to...”

Vtom zarachotil klíč v zámku. Vstoupil Šebek s doktorem Vrbkou, obvodním lékařem a známým odborníkem v tarokách. Šebek si s úlevou oddechl, když viděl, že s Françoisem poklidně povídáme a že za jeho nepřítomnosti nedošlo k žádnému maléru. Vrbka mi podal ruku a pak vypudil Šebka i mne do vedlejší místnosti.

„Nějak to dám se svou školní francouzštinou dohromady!“ prohlásil sebevědomě a neočekávaně klepl François lékářským kladívkem do kolena. Ten vyjekl leknutím a já jsem raději odtáhl Šebka pryč.

Za dveřmi se ozývalo Vrbkovo doktorské brumlání a Françoisův mladý hlas. Plynuly minuty, utekla čtvrt hodina, půl hodina. Šebek už byl jako na trní, desetkrát šel ke dveřím, vždycky si to zase rozmyslel, a když už bral za kliku po jedenácté, zřejmě s nezvratným úmyslem tentokráte vyšetřování přerušit, otevřel dveře sám doktor Vrbka.

„Nemohu sice říci, samozřejmě, konečný závěr,“ prohlásil s bohorovným klidem, „ale pan François Maret se mi zdá být úplně normálním mladíkem. Jeho tělesný stav by ovšem rozhodně potřeboval zlepšit. Měl by se zkrátka vykrmit. Není však nejmenší důvod domnívat se, že by podezření, které mi naznačil pan poručík Šebek, byla oprávněná. Duševní stav pacienta je zcela v pořádku.“

„Zeptal jste se, přáteli,“ obrátil jsem se na doktora Vrbku, „na rok jeho narození?“

„Ne, není třeba. Dovedu u těchto mládenců odhadnout věk téměř na měsíc přesně. Vždyť jich při odvodech vidím pěknou řádku.“

„Ale přesto...” namítl jsem skromně.

„Prosím, zkusme to. Tak tedy – počkejte, ano – ročník 1944. A teď se zeptáme, když na tom trváte.“

François vyslechl otázku a bez váhání odpověděl:

„Narodil jsem se v listopadu 1851, prosím!“

„Cože?“ strnul doktor Vrbka. „Řekněte to ještě jednou!“

„Osmnáct set padesát jedna, v listopadu. Přesně na den si to otec nepamatuje. Je nás v rodině moc, víte?“

„Váš odhad, vážený příteli, nesedí o pouhých sto let. Přibližně,“ poznamenal jsem jen tak mimochodem k Vrbkovi, který zrudl rozhořčením.

„Prosím – zmýlit se může každý! To je samozřejmé. Ostatně nejsem psychiatr. Domnívám se, pane poručíku, že budu muset změnit svůj názor na tohoto... na tohoto mladého pána. Zřejmě jde buď o důsledně špatný vtíp, nebo přece jen o duševní poruchu.“

„Françoisi, nevěří vám, že jste se narodil roku 1851!“ obrátil jsem se k chlapci. Díval se z jednoho na druhého jako při ping-pongu a snažil se z výrazů tváří vyčíst, o čem je právě řeč.

„Nevěříte? Ale to je přece... to je směšné! Proč bych lhal?“

Na doktora Vrbku to zřejmě nepůsobilo. „Už mne to přestalo bavit, pánové. Na shledanou!“ a hrnul se ke dveřím.

„Prosím vás, doktore, počkejte! Ještě chvíličku!“ zadržel jsem ho. „Víte co? Jestli bude soudruh poručík Šebek souhlasit, mohli bychom Françoise dneska trochu nakrmit a uložit u vás. Máte přece na středisku pokojík pro nemocné, kteří musí přes noc pobýt u vás?“

„Ano, mám, ale...“

Současně protestoval Šebek: „To přece nejde. Co když do rána zmizí a já budu mít na krku disciplinárku jako Brno! To se musí vysvětlit, pánové – a já už nemám náladu se s tímhle případem dál zabývat. Ať si lámou hlavu soudruzi ve Svitavách nebo podobně, že?“

„A vidíte, soudruhu poručíku,“ na to já, „zrovna teď jsem potřebnou náladu dostal. Zůstanu s tímhle pánem, ručím vám za něj

hlavou. Zítra, v neděli, toho stejně asi moc nevyřídíme a pozítří ráno už budeme moudřejší. Platí?“

Chvíli jsme se dohadovali, ale nakonec bylo po mém. Vyspali jsme se s Françoisem v malém bílém pokojíčku na středisku hned vedle ordinace, když jsme se předem najedli salámu a chleba a uvařili si hrnec kafe.

François usnul, jako když ho do vody hodí. V noci několikrát vykřikl ze spánku. Francouzsky.

Ráno se zděšeně probudil strašlivými zvuky, vyluzovanými dvěstěpadesátkou mladého Jokla. Vrhł se k oknu – zdroj zvuku však už nezahledl. Zato se vzápětí v zatáčce silnice vynořil na služebním stroji poručík Šebek, balancující zcela proti předpisům v jedné ruce pořádnou nákupní tašku. François otevřel pusu, pak ji zavřel, a když Šebek otevřel dveře do našeho pokoje, zahrnul ho sice překotnými, ale zřejmě obdivnými a uctivými dotazy.

„Ptá se na váš zázračný stroj –“ překládal jsem škodolibě, „nikdy prý tak mrňavou lokomotivu neviděl. A proč prý má jen dvě kola, říká.“

Šebek rozkládal na stole pocukrovanou vánočku, termosku s kafem, a velký pytlík zlatých meruněk.

„Já mu dám lokomotivu, klukovi ušatýmu!“ prohlásil se stopami nejistoty v hlase. „Ještě ho ten fantaz nepustil?“

Pokrčil jsem rameny. „Uvidíte sám. Víte co, nechte ho chvíli povídat!“

Nikdo nezaznamenal, co jsme se pak dozvěděli v malém bílém pokojíčku, do něhož svítilo slunce větvemi starého ořešáku. Musím se spoléhat na svou paměť, doplněnou poručíkem Šebkem, který tento rukopis přečetl a schválil.

Nuže, toto je vypravování Françoise Mareta.

„Byl jsem příliš mladý a trochu slabý – zkrátka nebyl jsem zpočátku přijat ani do Národní gardy, hájící se zbraní v ruce na barikádách, na hradbách a v zákopech Paříž proti Prusům. Vojenský

velitel 11. arrondissementu, pan Mottu, který zná mého otce, mne konečně po dlouhém prošení přidělil k balónovému oddílu důstojníka Národní gardy, občana Tournachona. Je jedním z nejpopulárnějších mužů Paříže, jenže ho nikdo nezná vlastním jménem, jen přezdívkou – Nadar. Tak se podepisuje, toto jméno je nad fotografickým ateliérem, kde si vysloužil titul ‚král fotografů‘, i na balónech, ve kterých vzlétá k nebi. K titulu krále fotografů totiž přidal brzy další – ‚král vzduchoplavců‘. Jeho proslavený balón ‚Obr‘, pravá obluda, plněná šesti tisíci krychlovými metry svítiplynu, s košem pro jedenáct cestujících, je přece jistě znám i u vás, pánové. Určitě!

Velitel Nadar byl ke mně milý, velmi hodný. Zaslavčoval mne ochotně do všech tajů vzduchoplaveckého umění. Sedával jsem každý večer u jeho stolu v malé vinárně poblíže Severního nádraží, kde byly balóny vyráběny, plněny i vypouštěny. Vlaky už tak jako tak dávno nejezdily a velké nádražní haly byly jediným místem, kde bylo možné obrovské přístroje umístit. Nadar s břískem opásaným šavlí se posilňoval před noční prací: odesláním balónu nad hlavami pruských obléhatelů do volné, svobodné Francie, kde ještě bojovaly naše armády. Zprvu jsme vypouštěli balóny ve dne, ale Prusové brzy postavili kolem Paříže dalekonosné protibalónové pušky s dlouhými hlavními, vypalovali dokonce i rakety, schopné celý přístroj zapálit. Generál Trochu, velitel Paříže, pak rozhodl, že balóny mají vzlétat vždy v noci, aby se předešlo jakémukoli nebezpečí. A tak jsem snášel téměř noc co noc do koše jeden či dva bochníky špatného, drobivého a páchnoucího chleba – i ten bylo možné, pánové, v hladovějící Paříži sehnat jen s největšími obtížemi – láhev vína, a nakonec to nejcennější: klec s poštovními holuby, kteří nám měli přinést nazpět v maličkém svitku pod křídlem stovky depeší a zpráv od našich drahých na svobodném území Francie. Snad i o tomto zázračném vynálezu fotografa Dagrona jste slyšeli, o jeho tisíckrát zmenšených snímcích na kolodiových blankách... Jeden jediný holub unesl dvacet tisíc dopisů i vládních depeší, které pak

byly v kanceláři občana Ramponta, ředitele pošty, promítnuty na plátno, opsány a neprodleně doručeny.

Nenudím vás, pánové? Dobrá. Tím lépe.

V koši už čekal námořník, tvořící posádku balónu – docela na- konec obvykle přišel vládní kurýr se zapečetěným vakem depeší a s balíkem novin, tištěných na obzvláště slabém a lehkém papíru. Však se jich muselo do balónového koše vejít co nejvíc!

Balón se zuřivě kymácel pod nárazy větru. Reflektory mrtvých a chladných lokomotiv, stojících na zrezivělých kolejích, vrhaly snopce světla na jeho žlutou dykytu. Spolu s ostatními příslušníky balónového oddílu jsme připjali koš na balónový kruh a postavili se k lanům. Konečně zvolal námořník: ‚Pust'te vše!‘ a my uvolnili provazy poutající obrovskou kouli k zemi. Balón se trhnutím vze- pjál, zakymácel a tiše, bez jediného zvuku – nepočítáme-li volání vzduchoplavců a nás, vojáků balónového oddílu: ‚Ať žije Francie!‘ – se vznesl nad skleněnou střechu nádraží, do tmy, do vzdušných vírů...

Ach pánové – kolik jsem jich tak vyprovodil! ‚Gladiátora‘, ‚Vermouth‘, ‚Dceru vzduchu‘, ‚Vlast‘, ‚Svobodu‘, ‚Daguerra‘... Ani si je už všechny nepamatuji a tváře hrdinů, vystavujících se nebezpečí smrtelného pádu i pruských kulek mi splývají, ač uplynula tak krátká doba...

Znám osudy jen několika vzdušných korábů, jejichž lano jsem držel v dlaních: ‚La Ville de Paris‘ přistál přímo v srdci Pruska, šťastnější ‚Louis Blanc‘, ‚Jules Favre‘ a ‚Jean Bart‘ zaletěly do Belgie. ‚La Ville d'Orléans‘ dokonce po dobrodružné plavbě až do Norska. Posádka musela nad mořem odhodit nejen bednu s poštou, ale od- říznout i balónový koš a uchýlit se do provazů, aby nebyla pohlcena rozbouřenými vlnami Atlantiku... Netušil jsem, že můj osud bude ještě horší, i když, díky vaší laskavosti, ne tak špatný jako osud po- sádky balónu ‚Richard Wallace‘, který byl naposledy spatřen nad pevností La Rochelle a pak... zmizel beze stopy nad mořem. Ale dost o balónech!

Zdalo se nám, že Paříž nemůže podlehnout, že nemůže být poražena. Tvrdili jsme to jeden druhému – a jedli jsme krysy a chléb z rozemleté kůry stromů v Luxemburské zahradě. Vysmívali jsme se takové myšlence – a neměli jsme náboje, léky, obvazy. Chystali jsme se rozdrtit Prušáky náhlým výpadem – a zatím byla naše loirská armáda poražena, severní armáda zničena, generál Bourbaki zatlačen...

Vloni, 27. prosince 1870, se časně ráno objevily proti pařížským obranným valům od Noisy až k Nogentu jícny pruských dalekosných děl. Jiné baterie byly hlášeny ze severní části planiny Avron. Na Paříž počaly dopadat granáty a bomby. Budovy se řítily.

Obránci neklesali na mysli – kdo poklesl, byla naše vláda.

28. ledna letošního roku – to jsem byl již desátníkem – jsme vypustili poslední balón. Nebylo téměř dykyty, ani lan, poslední vzduchoplavecké přístroje z universitních sbírek i z krámků optiků už dávno zmizely, poškozená plynárna už nebyla schopna dodávat plyn pod dostatečným tlakem. Z obranných postavení kolem Paříže přicházely mátohy, potácející se, vyzáblé, ovázané špinavými, zakrvácenými hadry. Co nedokázali Prušáci, dokázala neschopnost velení a hrabivost darebáků, obohacujících se na neštěstí Paříže. Rothschild skoupil desetitisíce krys – krys, pánové! – a prodával je za nesmírné peníze, po páru, jako bažanty nebo sluky. Ne, už o tom nebudu vyprávět dál...

Téhož dne, kdy vzlétl poslední, pětasedesátý balón, se Paříž po sto čtyřiceti pěti dnech obléhání vzdala.

Velitel Nadar tehdy zdvihl šavli nad hlavu – a chtěl ji zlomit o kolenou. Stáli jsme v opuštěné hale Severního nádraží uprostřed cárů dykyty, nedohotovených balónových košů a smotků lan. Žebrovím střechy, z něhož pruská dělostřelba vybila skleněné tabule, fičel mrazivý lednový vítr, štípal do tváří a proháněl mezi pražci útržky letáků s provoláním vlády o zbabělém rozhodnutí kapitulovat. Někde v dálce ještě hřměla děla – to admirál Saisset a jeho vojáci odmítli složit zbraně...

Nadar tedy zvedl šavli nad hlavu – a pak opět sklonil ruce. Po tvářích mu tekly slzy jako hráchy.

„Ne, ještě není čas. Čekejme...“ slyšel jsem ho zašepat. Rozuměl jsem.

V Paříži se něco dělo. Můj otec, který pracoval i po celou dobu obléhání jako typograf, přicházel pozdě v noci domů a často k nám přiváděl neznámé muže, s nimiž dlouhé hodiny hovořil. Měli obličej zakrytý vysokými límci a mluvili nápadně tiše. Zatím Paříž, pozvolna okřívající a nasycující se náklady obilí a masa, které přicházely, jakmile byly opraveny zničené viadukty na Mont-Valérien a Care-aux-Boeufs, vřela. Nová vláda stranila boháčům, snažícím se ještě urvat, co se dalo.

Chudí byli ještě více ožebračováni, z boháčů se stávali milionáři. Kdo si za obléhání vypůjčil od lichváře pár franků, aby nezemřel hladu, zjistil teď, že je zadlužen na celý život. Ne – tak jsme žít nechtěli a ani nemohli!

Paříž se pozdvihla. Otec tehdy odešel jako každý den ráno z domova – za chvíli se však udýchán vrátil. „Garda se vzbouřila, Françoisi! Zvolila Ústřední výbor obrany v čele s generálem D'Aurellesem! Na Montmartru stojí děla. Všichni nastupují ke svým jednotkám. Matko, dej nám kus chleba. Kdoví, jak dlouho tohle všechno potrvá...“

Na Severním nádraží už čekali moji druhové. I velitel Nadar, opásaný šavlí, kterou naštěstí v den porážky nezlomil, byl tady. Jen balóny chyběly. Na nádraží stály zato desítky vlaků a strojvůdci sirénami oznamovali Paříži, že je opět revoluce.

Všechno šlo pak ráz na ráz. Vláda proti nám poslala vojsko. Doufala, že děla a bodáky pravidelných pluků zkrátí lidovou Národní gardu. Zklamala se. Vojsko přešlo na naši stranu a zrádci museli uprchnout z Paříže do nedalekého zámku Versailles.

V Paříži se ujala vlády řádně zvolená samospráva města, kterou jsme nazvali Komunou.

Jásali jsme, opojeni nadšením. Poprvé v dějinách si lid vládl sám! Války skončily. Paříž se stane vzorem celému světu...

Naše naděje byly marné. Již druhého dubna se naše přední hlídky setkaly s oddíly afrických Zuávů a četníků, které bývalá vláda poslala proti Paříži, aby utopily Komunu v krvi. Z pevnosti Mount Valerien počaly dopadat do ulic granáty.

A pak – pánové, pak... Je to všechno pro mne ještě příliš nedávné, živé jako hrozný, krvavý sen. Dva měsíce, v nichž se Komuna bila rytířsky, ačkoli téměř holýma rukama, a Versailleští zběsile vraždili tisíce mužů, žen i dětí...

Nikdy nezapomenu na ty dny, které dnes vidím jen jako útržky událostí. Podobají se pohledům, jimiž nahlížíme z jedoucího vlaku do blízkých oken.

Generál Dombrowský, mávající posměšně čapkou nepřátelským střelcům, a pak mrtvý, odnášený komunardy za nejprudších bojů s vraždícími oddíly zrádce Mac Mahona náměstím Bastily na hřbitov Père Lachaise.

Ženský batalión, jemuž velela občanka Louisa Michelová a krásná Ruska Dimitrijevodá, držící v hrozném boji na náměstí Blanche barikádu i tehdy, když mužové už ustoupili.

Náměstí Château d'Eau, zmítající se v bouři bomb a kulí, srážejících kamenné lvy a rozbíjejících domy.

Osudný pátek 26. května! Déšť. Déšť padající na Paříž a plačící nad mrtvými. Boje dosáhly už předměstí St. Antoine. Byl jsem s několika muži svého oddílu na nároží Charentonské ulice. Domy kolem nás se hroutily jako divadelní kulisy. Znovu a znovu jsme se pod trámy drcenými dělostřelbou vzchopili k odporu. Vždy znovu jsme vztyčili rudý prapor a vždy znovu jej srazila smršť kulí Versailleských. Ze stovky obránců jich už šedesát, sedmdesát padlo. Loučili jsme se druh s druhem. Objímali jsme se naposledy.

Ujal jsem se právě obsluhy posledního děla, které Komuně na tomto úseku fronty zbylo, když mi kdosi položil ruku na rameno.

Občan Nadar! Měl hlavu ovázanou kusem plátna, byl vyhublý, zarostlý, rozedraný.

„Pojď, Françoisi,“ křičel mi do uší ohlušených palbou, „rychle za mnou!“
„Kam? Vidíte přece...“

„Je to rozkaz, desátníku!“ stiskl mi rameno. „Neboj se – i tam, zrovna jako tady, tě nejspíš čeká smrt vojáka Komuny!“

Na moje místo se mezitím postavil sotva patnáctiletý Marcel Thibault. Podali jsme si ruce a odcházel jsem. Na nároží jsem se ohlédl. Marcel nehybně ležel u převráceného děla, vyrvaného z podvozku. Na barikádě střílelo již jen několik posledních obránců.

„Rychle, rychle...“ popoháněl mne velitel Tournachon, proplétaje se s vytasenou šavlí v ruce mezi převrženými kárami, kočáry a troskami domů. „Není času nazbyt!“

„Kam jdeme, veliteli?“

„Na Severní. Uvidíš!“

Konečně jsme došli. Nádraží bylo liduprázdné. Měšťáci byli ve sklepích, komunardi na barikádách. Všude kolem rachotila dělostřelba a rány z ručnic, jako když sype hrách na obrovitý plech.

„Proboha, balón...“ vydechl jsem udiveně.

V hale se vznášela koule ze žluté dykyty. Poznal jsem na první pohled nedokončený balón „Generál Trochu“. Kapitán Godard ho kdy si prohlásil neschopným letu pro jistá podezřelá místa v obalu, jež mohla propouštět vzácný plyn. „Generál Trochu“ byl pak zbaven koše i lanoví a přístroje byly přeneseny na jiné, zdařilejší balóny. Ted' byl znovu vystrojen – ale jak! Koš byl sehnán kdoví odkud, nehotový, nouzově vypletený kusem provazu, na balónovém kruhu chyběly krásně lesklé mosazné spony, nahrazené pouhými uzly lan. Balón ostatně nebyl ani zcela naplněn. Plynárna zřejmě už nepracovala naplno.

„Tvůj balón. Poletíš, Françoisi!“ řekl tiše Nadar, dívaje se zkoumavě střídavě na mne a na „Generála Trochu“. „Je to poslední balón v Paříži. Já vím – není moc krásný, ale snad postačí. Musí postačit.“

„Ale kam, veliteli? Poletíte také?“

„Ne. Já ne. Mám jiný úkol. Kam? Podívej – zde je seznam. Snaž se dostat do Lyonu nebo do St. Etienne, Creusotu, Marseille, Toulouse nebo do Narbonu. Tam všude se podle našich zpráv zrodila Komuna. Snad tam ještě bojují naši bratři. Tvým úkolem je dopravit do některého z těchto měst – nejlépe do Marseille – občana, který poletí s tebou. Musíme na čas odejít, jak se zdá, do podzemí. Zahojit rány. Přečkat dobu běsnění Versailleských. A pak znovu vyrazit do boje – nejen Paříž, ale s Paříží celá Francie. Už dnes připravujeme zítřek, Françoisi, rozumíš?“

Přikývl jsem.

Výstřely se blížily. Zdálo se, že rachotí všude kolem Severního nádraží. Nadar neklidně přecházel po pustém nástupišti a co chvíli vytahoval z kapsy hodinky. Čtyři námořníci, držící lana balónu, zčernalí v obličejích střelným prachem a všichni zranění, připravili pistole.

Konečně se prázdnou halou ozvaly kroky.

Nadar se rozběhl vstříc mužovi v černém obleku, s rudou šerpou kolem pasu. Kráčel těžce, opíraje se o hůl. Byl beze zbraně. Charles Delescluze, spisovatel a novinář, duše odporu Paříže proti Versailleským, vojenský velitel Komuny!

„Rychle, občane Delescluze!“ volal Nadar. „Nastupte! Desátník Maret vás dopraví do bezpečí! Naši soudruzi vás skryjí. Pospěšte si!“

Delescluze došel k balónu a usmál se do šedivých vousů. „Tak tohle je tedy vaše překvapení, Tournachone? Mám opustit umírající Komunu a zmizet? Ne, ne, můj milý! Jste hodný, vím, ale není to možné. Zůstanu. Je to jediné řešení a jiné si ani nepřeji.“

Nadar se chystal přemlouvat, vysvětlovat – vtom se však rozlehlo nádražím několik výstřelů. Mezi lokomotivami a vagóny na druhém konci haly se kmitly modré uniformy a rudé čapky. Zuávové – Versaillesští! Okamžitě zahlédli balón a řítili se k nám s napraženými bodáky. Námořníci pustili lana, vytrhli pistole a chráníce vlastními těly Delescluze, ustupovali. Stál jsem těsně u balónového koše, jenž

sebou, zbaven lan, trhl a počal stoupat. Podvědomě jsem se pověsil na jeho okraj, abych zadržel balón, který měl zachránit prvního bojovníka Paříže. Půda mi pojednou zmizela pod nohama. Viděl jsem, jak se ke mně řítí střecha nádražní haly, pod sebou jsem zahlédl postavy Zuávů, překotně nabíjejících ručnice. Delescluze, velitel Nadar i námořníci zmizeli. Podařilo se jim uniknout, protože nečekaný vzlet balónu upoutal pozornost nepřátel.

Visel jsem na okraji koše s nohama klátícíma se nad hlubinou. Jediným trhnutím jsem se přehoupl přes opletený kruh, lemující okraj koše, a dopadl na dno. Zaslechl jsem několik výstřelů. Střecha nádražní haly už zmizela – kolem mne byl prázdný prostor, protkaný nitkami deště. Zakryl jsem si oči dlaněmi. Myslím, že jsem ztratil vědomí.

Když jsem se probral a uvědomil si, kde jsem, zmocnil se mne palčivý pocit hanby. Já, desátník François Maret, jsem zbaběle utekl osudu svých bratří, svých soudruhů komunardů. Musím zpátky – vždyť Paříž ještě bojuje!

Pohlédl jsem přes okraj koše. Balón se vznášel velmi, velmi vysoko. Vesničky pode mnou vypadaly jako docela drobné dětské hračky. Daleko na severu stoupal k nebi sloup černého kouře.

To hořela Paříž.“

François těžce oddychoval. Setřel si pot z čela a napil se vychladlé kávy matky Joklové.

„To je absolutně fantastické!“ ozvalo se za námi. Na židli u dveří seděl doktor Vrbka. Vůbec jsme si nepovšimli jeho příchodu.

„Absolutně fantastické –“ opakoval, „– ten chlapec přece nemohl prožít Pařížskou komunu, pánové! Snad vypráví obsah nějakého románu. Ale jen co je pravda: výborně! Ani jsem nedýchal.“

Šebek zakroutil hlavou. „Nechte ho odpočinout. Jestli mi bude vyprávět, že k nám letěl z Paříže sto let, tak ho na mou duši zakousnu!“

François se díval z jednoho na druhého a snažil se uhodnout, o čem je řeč. Raději jsem mu to nepřeložil. Být zakousnut poručíkem VB musí být hrozný zážitek.

„Pardon, monsieur,“ obrátil se ke mně konečně, „nevíte... nevíte, co se stalo s občanem Delescluzem?“

„Vím. Odešel k barikádě, tuším na bulváru Voltaire. Vystoupil na ni a vydal se přímo proti puškám Versailleských. Na náměstí Château d'Eau padl jako podřát. Několik komunardů se ho snažilo vyvléci zpět za barikádu. Všichni zahynuli.“

„Ach... rozumím. A můj velitel Félix Tournachon, Nadar? Žije?“

„Zemřel teprve za třicet let po porážce Komuny.“

Byl bych si raději ukousl jazyk. François se na mne překvapeně podíval.

„Je n'ai compris – nerozuměl jsem! Vy žertujete, pane! Vždyť jsem přece opustil Paříž před několika dny! Proč to říkáte, proč?“

François nebyl k utišení. Slíbil jsem, že mu všechno vysvětlím, až skončí svoje vyprávění on. Všichni jsme se napili kafe a zajedli opravdu vynikající vánočkou. Před oknem tu a tam proletěl bělásek, po silnici se občas mihla „malá lokomotiva se dvěma koly“, na níž nějaký opozdilec pospíchal ke Svratce. Nad vesničkou ležela letní neděle jak horká poklička.

A François Maret pokračoval.

„Prvním pocitem tedy byla hanba. Vzápětí mne však, přiznám se, zalila vlna radosti nad neočekávanou záchranou. Je to špatné? Nevím. Ale věřil jsem, že i pro Komunu budu užitečnější živý nežli mrtvý.“

Balón letěl klidně, jako by nehybně stál v naprostém bezvětrí, ale brzy se pode mnou objevila a zase zmizela města Corbeil i Melun a pak jsem poznal podle vysoké věže katedrály a soutoku dvou říček s orleánským kanálem Montargis. Musel jsem tedy letět velmi rychle. Bylo chladno. Balón vystoupil hodně vysoko. Přesnou výšku nevím, „Generál Trochu“ byl zbaven všech přístrojů, ale do šesti tisíc metrů asi mnoho nechybělo. Špatně se mi dýchalo. Mohl jsem sice vypustit trochu plynu, obával jsem se však, že bych přistál příliš brzy, někam do samého středu Versailleských...

V koši jsem našel několik lahví vína, pečenou kýtu, dva bochníky chleba a dělostřeleckou přikrývku. Pečlivý velitel Nadar zřejmě myslel na všechno. Zabalil jsem se do přikrývky, usedl pokud možno pohodlně na dno koše a přemýšlel o svém postavení. Jsem schopen sám splnit Delescluzovo poslání? Která města to vlastně Nadar jmenoval? Lyon, Creuzot, Marseille, Toulouse... Byla by velká náhoda, kdyby mě balón zanesl právě k nim. Ostatně – kdo mi uvěří? A co budu schopen vyjednat? Nic, zhola nic! Nejlépe bude dostat se co nejdále od Paříže. Některé balóny přece přistály až v Belgii, v Holandsku, ba dokonce i v Norsku!

Moje situace se ovšem vyvíjela jinak. Stálý severák s deštěm mne hnál k jihu. Když se skláněl večer a dým z hořící Paříže už dávno zmizel za obzorem, plul ‚General Trochu‘ nad Nevers. Od rána jsem tedy urazil asi dvě stě padesát kilometrů. Na přistání nebylo ani pomyslení. Schoulil jsem se do koše, vypil několik hltů vína a usnul neklidným spánkem, do něhož vstupovali mrtví soudruzi z barikád, rachot hroutících se zdí a rudá vlajka, vždy znovu vztyčovaná na rozbité žerdi...

Nebudu už tak rozvláčný, pánové. ‚Generál Trochu‘ se ukázal být naštěstí lepším balónem, než se kapitán Godard domníval. Propouštěl plyn jen zcela nepatrně. Když jsem se totiž probudil a rázem vyskočil, až se koš rozkymácel jako houpačka, uviděl jsem hluboko pod sebou jakési pahorky a mezi nimi stuhu široké řeky. Byla to Loira, jak jsem asi za hodinu poznal, a blížil jsem se právě k městu Saint Etienne, kde jsem před několika léty strávil prázdniny. K moři tedy chybělo ještě asi tři sta kilometrů. Pokud jsem mohl podle slunce soudit, nezměnil vítr směr. Hnal mne přes vesnice a města, stín balónu mě věrně následoval po zemi a večer jsem už zahlédl daleko, daleko před sebou třpytivou hladinu Středozemního moře. Desetkrát jsem sáhl po šňůře záklopky, abych vypustil něco plynu a přistál v málo osídlených languedocských horách, ale vždycky jsem zase odtáhl ruku. Nevím vlastně proč. Snad

mne pohodlí a klid letu ukolébaly. Snad jsem si bláhově myslel, že s několika lahvemi vína a zbytkem pečené kýty poletím dál a dál, až do pohádkové země spravedlnosti, kde se setkám s mrtvými soudruhy z barikád...

Té noci jsem zaspal Avignon i Arles. Vzbudil jsem se teprve nad širým mořem. Nebyl to příjemný pocit! Viděl jsem pod sebou bílé plachty rybářských lodí a tu a tam i kouř parníků, křižujících v hojném počtu tuto oblast Středozemního moře. Balón zvolna, ale znatelně klesal. Spatřil jsem, jak námořníci upřeně zírají k nebi a mávají mi. Jedna rychlá loď, zvaná tartana, se dokonce pustila za mnou. Snad mě chtěl patron zachránit, až se zřítím do vln.

Tak zlé to však se mnou zatím nebylo. Jako dobrý žák krále vzduchoplavců jsem věděl, že postačí odhodit zátěž, jeden nebo několik pytlů s pískem, navěšených jako uzenky po obvodu balónového koše. Ostatně – jaký je rozdíl mezi smrtí utonutím, udušením ve výši nebo kulkou?

Za chvíli se tartana změnila v racka, pak v motýla a nakonec v bílý bod na nekonečně modré pláni. Vystoupil jsem dost vysoko, abych po levé ruce zahlédl vrcholky Monte Cinto na Korsice, ale vítr mě hnál stále na jih, k alžírskému pobřeží. Toho dne jsem poprvé hladověl. Snědl jsem jen kousek masa a spokojil se s několika doušky vína. Kdoví, kdy se dostanu k pořádnému jídlu! Posádky alžírských pevností byly nepochybně na straně Versailleských a Zuávové z Tebesy nebo z jiné saharské garnizóny by mne postavili ke zdi stejně rychle jako jejich druhové, rdousící Komunu v Paříži. Přesto jsem si oddechl, když byla jednotvárná hladina přerušena žlutou čarou pobřeží. Doufal jsem, že se k němu dostanu ještě za denního světla, ale balón jako by se zastavil. Pobřeží se zdálo stále stejně vzdálené a nedosažitelné. Lodě pode mnou zmizely. Pochopil jsem, když jsem se podíval za sebe, k severu: z ocelového moře vystupovaly hrozné věže bouřkových mraků. Skřípot balónových lan a bílé hřebeny vln hluboko pode mnou mne nenechávaly na

pochybách, že se zdvíhá vichřice. Temnotu na severu protrhávaly ohnivé jazyky blesků. Koš se rozkymácel. Balón stoupal a opět klesal v šeru, snášejícím se nad mořem, tak jak si s ním vichřice pohrávala. Rozhodl jsem se raději bdít. Kdoví, zda nedojde k nejhoršímu a zda nebudu muset nouzově přistát na alžírském pobřeží. Znovu jsem pečlivě prohlédl lana bezpečnostní záklopy i tržné dráhy, umožňující jediným pohybem vypustit všechen plyn a zabránit tak vražedným skokům balónového koše. Zajistil jsem zbytky masa i vína a neklidně očekával budoucí hodiny.

Docela se setmělo. Pode mnou proplula hrstka světél některého přístavu. Byl jsem už nad pevnou zemí – nevěděl jsem ovšem, kam balón letí. Když konečně, po noci prosvětlené blesky a doprovázené hudbou podezřelých zvuků z lanoví, přišlo ráno, překonala skutečnost všechny moje obavy. Pode mnou se prostírala od obzoru k obzoru vyprahlá poušť písečných přesypů – Sahara.

Nikde nebylo jediné oázy, jediného tábora nebo pevnůstky, nikde jsem nespatrił ani stopy po cestě k obydleným sídlům... Jaký div, že se mi hned vybavila strašlivá líčení z románů, smrt žízni, sloupy písku, zasypávající v okamžiku celé karavany, přízraky zlé víly Fata Morgany, svádějící poutníky na scestí...

Balón opět klesal. V horečném spěchu jsem vyhodil další díl zátěže. Tentokrát už nemělo odlehčení přístroje takový účinek jako nad mořem. Snad byla v obalu trhлина. Snad měl kapitán Godard přece jen pravdu a vadná dykyta nevydržela namáhání noční vichřicí.

Mezi zuby mi skřípal jemný prach, promísený zrnky písku, usazoval se v drobných závějích na dno koše a ševalil na balónovém obalu. Po chvíli počal opět ‚Generál Trochu‘ klesat do nejbezútešnějšího kraje, jaký si dovedete, pánové, představit.

Bylo zřejmé, že balón již dlouho nevydrží. I z koše bylo vidět, že se místo kouli podobá teď protáhlé hrušce. Klesl jsem sotva několik desítek metrů nad nejvyšší vrcholy skalních hradeb, ostrých jako břitvy. Nebylo vidět ani človíčka, ani pramen, studnu, cestu.

V posledním okamžiku jsem zahlédl, že se balón řítí k pásmu strmých a jak černý mramor lesklých pahorků, seřazených do oblouku. Horečně rychle jsem odvázal poslední pytel písku. Odlehčený balón vystřelil do výše několika set metrů, přehoupl se přes skalní hradbu a vznesl se nad téměř pravidelně kruhový amfiteátr o průměru čtyř nebo pěti kilometrů, sevřený skalami. Podobal se trochu starověkému divadlu – viděl jsem je na jakýchsi rytinách. ‚Generál Trochu‘, zbavený většiny plynu, se snášel dovnitř amfiteátru, k jižní straně pahorků. Byl jsem připraven otevřít tržnou dráhu, jakmile se koš dotkne pevné půdy. Pád nevypadal nijak nebezpečně – to jsem se alespoň domníval díky své vzduchoplavecké nezkušenosti. Ve skutečnosti udeřil koš do písku jako beran a náraz mne nemilosrdně srazil na dno. Lano tržné dráhy mi vyklouzlo z ruky. Slyšel jsem tříštění skla – poslední zásoby vína vzaly zřejmě za své!

Balón poskočil několik desítek metrů, koš znovu udeřil do země. Nevím přesně, jak se to stalo, ale v příštím okamžiku jsem ležel potlučený a napůl v bezvědomí na rozžhaveném písku. Vysoko nade mnou odlétal ‚Generál Trochu‘, zbavený živé zátěže. Přehoupl se přes pahorky – a zmizel.

Zůstal jsem sám uprostřed Sahary, bez doušku vody, bez sousta jídla a bez naděje.

Než budu dál pokračovat, pánové, odpovězte mi, prosím, alespoň na jeden dotaz. Jsem ještě v Alžírsku?“

„Ne, jste v Evropě. V zemi... Ale o tom až později.“

„Pak už tomu vůbec nerozumím! Ostatně všechno, co se událo po mém pádu na saharský písek, se mi zdá snem, ze kterého se každou chvíli vzbudím.“

„Docela určitě!“ zamumlal pro sebe poručík Šebek. Doktor Vrbka se na něho káravě ohlédl.

„A přece mi to zase tak docela jako sen nepřipadá. Bůhví proč – vždyť přece něco takového není vůbec možné; chcete-li, poslechněte si i můj sen.“

Zkoušel jsem opatrně a pomalu, zda jsem po trochu tvrdém přistání zůstal celý a zda se mohu pohybovat. Šlo to. Bolel mě sice každý kousek těla, přece jen jsem však nakonec vrávoravě vstal a odešel několik desítek kroků ke skalám, abych se aspoň trochu skryl před palčivými paprsky slunce. Nepřemýšlel jsem, co bude dál. Nebylo ostatně o čem přemýšlet. Stovky kilometrů na všechny strany se táhla nejhroznější pustina Afriky. Kdybych měl pistoli, byl bych si nejspíše prohnal hlavu kulí. Takhle nezbylo než čekat na pozvolnou smrt hladem, žízní, nebo snad milosrdnějším slunečním úpalem. Ležel jsem několik hodin opřen o skálu, bez myšlenek, bez zájmu o své okolí. Náhle se mi zdálo, že se na severní straně kotliny cosi pohybuje. V mihotavém vzduchu, tetelícím se nad žhavým pískem, však nebylo možné rozeznat podrobnosti. Snad to byla halucinace – ale já opravdu viděl, jako by se několik kilometrů odtud pohybovalo jakési stříbrné těleso neurčitého tvaru. Bylo veliké jako dům, možná že ještě mnohem větší. Pomýšlel jsem zprvu na „Generála Trochu“, ale ten přece odletěl směrem na jih a ke všemu byl jasně žlutý. Věc, kterou jsem nejasně rozeznával na severu, byla stříbrná jako vyleštěný kov. Mým prvním nápadem bylo rozběhnout se k tomu, ale včas jsem se zarazil. V rozedraných šatech a s botami, které mi, jak vidíte, drží na nohou jen řízením dobrotivého osudu, bych nepřešel v palčivém slunci ani těch několik kilometrů, dělících mne od protější strany skalního amfiteátru. Stříbrný Předmět se ostatně ztratil. Snad byl opravdu jenom preludem smyslů.

Upadl jsem do horečného spánku, z něhož jsem se probudil až večer. Byla už téměř noc, přicházející zde, v průzračném vzduchu, bezmála bez soumraku. Na nebi svítily hvězdy a jen rudý proužek nad skalami označoval místo, kde zapadlo slunce. Kolem mne tiše šeptal písek, poháněný chladným větrem. Byl to rozčilující, nepříjemný zvuk, podobný nejvyšším houslovým tónům. Rozhodl jsem se pustit se napříč amfiteátrek k místu, kde jsem zahlédl Předmět. Neušel jsem daleko, stěží několik set metrů. Do hvízdání a syčení

písku se vmísil nový zvuk: hluboké bzučení, jako by kolem mne létal velikánský chroust. Blížilo se to. Zdálo se mi, že jsem dokonce mezi hvězdami zahlédl temný stín okrouhlého tělesa, které zastíňovalo kus nebe.

Tedy přece jenom halucinace nebo ‚Generál Trochu‘ – řekl jsem si a snažil se zrakem proniknout temnotu. Marně. Podivný přízrak zmizel, bzučení ustalo. Sotva však jsem udělal několik dalších kroků, zaplála v nevelké vzdálenosti přede mnou podivná světla. Podobala se ohňům svatého Eliáše, snopům elektrických výbojů, které jsem viděl jednou na moři na vrcholcích stožárů a na koncích lodních ráhen. Studené nafialovělé světlo přecházelo chvílemi do červena. Nedosahovalo sice až ke mně, ale ozařovalo přece jen poněkud okolí a já uviděl na planině před sebou Předmět. Tentokrát docela bezpečně.

Nevím, pánové, jak ho popsat. Podobal se koláči nebo snad spíše kolu od vozu – byl však obrovský, veliký alespoň jako válečná loď. Na některých místech jeho obvodu zářila světla, která jsem vám právě popsal. ‚Generál Trochu‘ by byl proti Předmětu jako dětská hliněná kulička proti talíři – tak to bylo obrovské. Nevěděl jsem, mám-li vzít nohy na ramena, nebo se k té hrozně věci přiblížit. Než jsem se rozhodl, ozvalo se skřípání jakoby pod kroky a z temnoty přede mnou se pojednou vynořily dvě stříbrné postavy obrů s docela kulatými, holými hlavami... Obávám se, že jsem v tom okamžiku nevypadal moc chytře a že jsem se nezachoval tak statečně, jak by se snad na vojáka slušelo, ale ty postavy byly, pánové, nejméně tři metry vysoké! Dívaly se na mne, vlastně to není správný výraz, ony totiž neměly oči, spíš na mne cenily děsná ústa s řadou zubů. Chvíli se vůbec nehýbaly. Podvědomě jsem vnímal, že se poblíže Předmětu pohybují ještě další příšery. Jedna z postav ke mně přistoupila, vzala mě za jednu, pak za druhou ruku a otočila mnou kolem dokola. Byl jsem úplně ochromen hrůzou, neschopen jediného pohybu. Pak se ozval docela zvláštní zvuk, štěbetavý a písklavý – nikdy předtím

jsem nic podobného neslyšel. Stříbrný holohlavý obr, který mě držel, mne teď pustil a rychle ustoupil, druhý obr se několika dlouhými kroky vrátil k Předmětu. Také příšera, která mnou otáčela jako mlýnkem, se chtěla vzdálit, alespoň to tak vypadalo, ale vtom před ní vyrostla stěna z drobných plamének. Nevím, jak to lépe popsat. Vypadalo to jako kus hořícího plátna, ale pohybovalo se to ve stále stejné vzdálenosti před holohlavým obrem.

Vidím, že se usmíváte, pánové! Já jsem se sám sobě taky skoro smál. Štípal jsem se, abych se probudil. Ale zjevení nezmizelo. Plamenná stěna zvolna hasla a mezi námi a Předmětem se zastavilo čtyři nebo pět postav, podobných si jako vejce vejci, nehybných a hrozných. Znovu se ozvalo pronikavé štěbetání a potom na místě, kde před okamžikem stál obr, jenž se mne dotkl, vyšlehl oslnivý modrý plamen. Písek v okruhu několika kroků rudě zažhnul, ve vzduchu to začpelo spáleným křemenem, jako když se dvěma kameny vykřesává jiskra, ve chvílce však plamen i písek pohasly. Po obrovi nebylo ani stopy. Čtyři postavy se nehýbaly, jen horlivě štěbetaly. Ustupoval jsem před nimi krok za krokem. Nepronásledovaly mne. Nevím, jak jsem se dostal zpět ke skálám. Vtiskl jsem se tam do nejužší průrvy. Srdce mi bušilo, jako by se chtělo utrhnout. Opatrně jsem vyhlížel přes okraj balvanu. Daleko přede mnou pozvolna dohasínaly fialové ohně a pak – pak už byla jenom tma.

Myšlenky se mi v hlavě rojily jedna přes druhou. Kdo jsou holohlaví obři bez očí? Nějaký saharský kmen, který se zachoval z dávné minulosti? Ale jak si potom vysvětlit zmizení jednoho z obrů v modrém plameni? A Předmět, který vypadal jako kovový? Neznal jsem vysvětlení a nevím je dodnes.

Hodiny plynuly, hvězdy se pomalu otáčely kolem Polárky, která je v Alžíru hodně nízko nad obzorem, a kromě šustění pískových zrn a svištění meluzíny ve skalních komínkách se neozývalo nic. Ani štěbetání stříbrných obrů, ani basový hukot, předcházející objevení Předmětu. A přece! Podivný zvuk, jakoby cupot mnoha

drobných krůčků. Blížil se. Vtiskl jsem se mezi skály, snažil jsem se zploštit jako docela malinký brouček, abych se dostal co nejdále – ale rozsedlina se rychle zužovala a já v ní našel jen velmi bídný a nedostatečný úkryt. Třeštil jsem oči na hvězdnatou oblohu, kdy se zatmí děsivým obrysem holohlavého obra. Nic. A přece byl cupot už docela blízko, právě u mne.

Napadlo mi podívat se dolů, k nohám. V mihotavém světle hvězd jsem spíše uhádl, než viděl, že asi krok přede mnou stojí na písku malé zvíře, veliké sotva jako kočka nebo psík a dívá se na mne zelenými kukadly, světélkujícími v temnotě. Napřed jsem se polekal, ale hned jsem se zastyděl. Docela obyčejný pouštní šakal – ostatně přinesl mi i špetku naděje, že snad naleznu vodu. Šakal přece také musí někde pít, a půjdu-li zítra po jeho stopách...

Zvíře se zavrtělo a vlnivým pohybem ještě o kousek přiblížilo.

„Huš!“ vybafl jsem a ohnal se nohou. Nic – zelené oči jen trochu zamžikaly, na okamžik přešla jejich barva do rudé, ale snad se mi to pouze zdálo. Sklonil jsem se pro kámen, abych šakala zahnal. Když jsem kolem sebe šmátral, strnul jsem znovu: „šakal“ neměl čtyři pracky, jak se na pořádné zvíře sluší a patří, ale celou řadu tenkých pavoučích noh, podobajících se trochu štětinám kartáče. Když se zavrtěl, bylo vidět, jak se jich celá řádka zdvihla a znovu dopadla, současně se ozval zvuk drobných krůčků, který jsem slyšel před chvílí.

Snad jsem se zbláznil, snad začala působit horečka, rozčilení – nevím. Vím jen, že ze mne rázem spadl všechn strach.

„Ty jsi ale divné zvíře...“ řekl jsem dobrácky podivnému stvoření. Jeho oči zase zamžikaly, jako by na mne spiklenecky zamrkal. „Pojď sem, no tak pojď!“

To černé zvířátko u mých nohou poslechlo. Asi umělo francouzsky. Došlo tak blízko, že jsem se ho mohl dotknout špičkou nohy. Než jsem to ale mohl udělat, přejelo mi něco přes obličej, jako kdyby někdo se skály spustil nit nebo docela slabý pružný drát.

Měl jsem pocit, že mi na spánky usedly dvě mouchy, cítil jsem tam jemný, nepříjemný dotyk. Chtěl jsem je odehnat, ale zjistil jsem, že nemohu hnout ani prstem. Zmocnila se mě sladká, příjemná únava. Na okamžik se mi zdálo, že jsem doma, v Paříži, v Rue de la Paix, že jsem se konečně vrátil z barikád a že se chystám svalit se do čisté bílé postele... Mouchy mi stále seděly na spáncích. Ne, nebyl jsem v Paříži. Byl jsem v Alžírsku, někde uprostřed Tingherské pouště, a u mých nohou se podivně kroutil zelenooký šakal s pavoučíma nohama... Klížily se mi oči. Vnímal jsem ještě, jak na mne padla jakási chladivá látka, jemná jako dech. Ovinula mne od hlavy k patě. Nemohl jsem se bránit a ani jsem nechtěl – jen ty dvě mouchy ze spánků bych byl rád odehnal. Mou poslední vzpomínkou na amfiteátr v Tingheru je klapot krůčků vzdalujícího se zvířátka. „Počkej, kampak...“ zablábolil jsem – a pak už jsem se jako po skluzavce svezl do spánku.

Zdály se mi prazvláštní sny. Ležel jsem ve velikánské vaně s nějakou hustou tekutinou, nebo spíše rosolem. Bylo to pohodlné, ačkoli jsem se nemohl vůbec pohnout. Všude kolem mne visely veselé různobarevné pentle jako na jevištích kabaretů a někde za stěnou hrála hudba takovou divnou, táhlou melodii. Ano – a stěny místnosti, ve které jsem ležel, byly celé ze stříbra. Když jsem pootočil oči – tělem jsem hýbat nemohl – viděl jsem na jedné stěně celou spoustu hodi-nek, velkých i malých. Bláznivý sen, že?

Sen s barevnými pentlemi a hodinkami se mi zdál několikrát. Pak jsem se konečně probudil. Byl jsem malátný, jako po hrozně vyčerpávající námaze a – to jsem se polekal! – dočista nahý. Naštěstí nikdo kromě mne nebyl v místnosti. Byla prázdná – jen uprostřed stálo podivné lůžko, na němž jsem ležel. Když jsem vrávoravě vstal, změnilo se nějakým záhadným způsobem v křeslo. Zmocnil jsem se prostěradla – vlastně ani nevím, jestli tomu mohu říkat prostěradlo, bylo to z nějaké podivné hladké látky podobné rybí bláně – a zabalil se do něho. Klepal jsem na stěny, volal – nic. Nikdo se neozýval.

Znělo to, jako kdybych byl uzavřen v parníku. Kovově, dutě. To je ovšem nesmysl. Musel jsem určitě být v některé z jeskyň ve skalách kolem amfiteátru. Víím, že mne stříbrní holohlaví obři nikam ne-unášeli. Mají nejspíše zrovna tam svá sídla...

Když mě omrzelo a unavilo klepání a bušení a volání, sedl jsem si zpět do křesla, abych si odpočinul. Byl jsem slabý jako po dlouhé nemoci. Spánek mě ani trochu neosvěžil. Sotva jsem dosedl, usadily se mi zase na spáncích ty dvě protivné mouchy. Snad mají jedovatá žihadla, nevím, ale ucítil jsem znovu strnulost ve všech údech a zase jsem se nemohl ani pohnout. Jenže tentokrát jsem byl docela bdělý – místo spánku přišlo něco docela opačného. Myšlenky se mi rozletěly. Ano – v pravém slova smyslu rozletěly. Musel jsem volky nevolky vzpomínat na celý svůj život. Já víím, moc toho ke vzpomínání není – ale já viděl před sebou i vesnici blízko Clermontu, kam jsem někdy jezdil k tetě a strýčkovi, tlustému faráři, který mi tam dával každou neděli obrázek, pohlavek a kousek cukrkandlu, čluny na Oise v blízkém Creilu, kam jsme jezdili s tetou na trh, maminku, otce, bratry. Znovu jsem byl ve škole, znovu jsem vypouštěl balóny ze Severního a poslouchal rozkazy velitele Nadara, opásaného šavlí. Pak přišel oheň, smrt, barikády a můj let nad Francií a nad mořem až do Tingheru...

Nevím, jak dlouho jsem tam seděl. Snad hodinu, snad deset hodin – opravdu nevím. Byl jsem velmi, velmi unaven. Zdálo se mi, jako by na mne zase padaly docela jemné pavučinkové závoje – usnul jsem.

Ještě jednou se mi zdál nesmyslný sen o vaně s rosolem, ve kterém se vznáším, a pak... pak jsem se probudil tady. U vás. Měl jsem na sobě šaty, ve kterých jsem odletěl z Paříže – jenže hrozně roztrhané. To je mi moc líto – jiné už nemám a kdo ví, kdy se dostanu k novým..."

„Řekněte mu, ať si nedělá starosti,“ zabručel Šebek, když jsem přeložil poslední větu. „Tohle jsem mu přinesl, aby měl něco na sebe, a nevypadal, jako když uteče od komediantů nebo podobně,

že..." a rozbaloval pořádný balík, skrývající sice trochu obstarožní, ale přece jen docela slušné šaty a boty.

„Zkuste si to, Françoisi!“ navrhl jsem.

„Tohle?“ vykulil oči. „Vždyť za mnou v Paříži poběží celý bulvár jako za medvědářem! To přece..." Podíval se na naše obleky, polkl, přestal protestovat a rychle se převlékl. Vyklubal se z něho docela pohledný mládenec s umělecky dlouhými vlasy, sahajícími až přes límec.

„No jo," uvažoval Šebek, kriticky ho obcházaje kolem dokola jako sochař své dílo, „docela mu to padne. Potřeboval by sice trochu oštucovat, to se rozumí, ale dneska to tak ti mladí blázni nosí. Tak se to ztratí. Jen rukávy by chtěly trochu založit!"

François se na sebe díval do malého zrcadla nad umyvadlem a prskal smíchy. Poručík nás zavolal k pestrobarevné hromádce, ležící na podlaze: „Pojďte se honem podívat, doktore – a vy taky!"

Vzal mezi prsty látku Françoisova rosníčkově zeleného kabátu a bez zřejmé námahy ji roztrhl jako papír.

„To je ale aušus!" prohlásil znechuceně. „Kde to sebral?"

„To víte, soudruhu poručíku, je to sto let staré!" poznamenal jsem.

„Prosím vás, doktore," hartusil Šebek, zatímco balil Françoisovy barvitě svršky, „snad byste jeho pohádkám nevěřil! Ale musím říci – dovede je vyprávět! Hned bych si ho zjednal. Víte –" ztlumil hlas, „já si pořád myslím, že si z nás dělá – tento – jako legraci. Že umí česky jako vy nebo já a nechal vás dřít jen tak... Vid', že umíš česky, ty kluku ušatá? No tak, přiznej se, hlavu ti neutrhnu!" otočil se na François.

„Je ne comprends pas!" pokrčil rameny François.

„Ženekompré, ženekompré – no jo, ženekompré!" rozhořčil se Šebek, „když ženekompré, tak ženekompré, Tataříne!"

„Poslyšte, monsieur Maret," ozval se až dosud mlčenlivý doktor Vrbka dobrou francouzštinou (aha, nechtělo se mu překládat!), „a jak jste se vlastně dostal sem, k nám?"

„Vždyť jsem vám to říkal, pánové! Usnul jsem v oné stříbrné místnosti s postelí, která se měnila v křeslo, a vzbudil jsem se v lese.“

„Mohl byste být přesnější, monsieur?“ dotíral neúnavný Vrbka. „Kde to asi bylo docela přesně?“

„Neznám přece zdejší krajinu, ale opravdu kousek od místa, kde jsem se setkal s tou hodnou paní a potom s panem důstojníkem –“ ukázal na poručíka Šebka. „Snad sto nebo dvě stě kroků, docela na vrcholu kopce. Nedíval jsem se kolem sebe. Byl jsem velmi překvapen, že jsem usnul na Sahaře a probudil jsem se v lese – proboha!“ vyjel a oči se mu rozšířily. „Který je měsíc? Vždyť je léto!“

Všichni jsme mlčeli. Pak se ozval doktor Vrbka: „Červenec!“

„Ale... ale to není možné! Vždyť jsem z Paříže odletěl v lednu, ano, v pátek 26. ledna. Musí být tedy začátek února, pánové, proč se mnou žertujete?“

Chtěl jsem mu něco odpovědět, doktor Vrbka mne však pokynem umlčel.

„Ještě o jednu laskavost prosím, monsieur Maret. Mohl byste nám laskavě ukázat svá předloktí?“

„Předloktí? Proč, proboha?“ podivil se François, ale ochotně vykasal rukávy kabátu i košile. Vrbka mne pohledem přivolal. V loketních jamkách mladíka bylo vidět malé jizvy, potažené docela tenkou růžovou pokožkou.

„Dostával jste hodně injekcí, monsieur?“ vyptával se Vrbka.

„In-jek-cí? Co to je? Nikdy jsem to slovo neslyšel,“ odpověděl François.

„Šťastný člověk!“ zašklebil se Šebek.

„Nu, injekcí!“ vysvětloval pracně Vrbka. „Nepíchali vás do žíly takovou jehlou s připojeným skleněným válečkem?“

„Ne, nikdy!“ otřásl se odporem François.

Vrbka pokrčil rameny.

„Už je skoro poledne – kde tak dlouho vězí?“ broukal si pro sebe Šebek. „Už by tu dávno měli být!“

„Kdo?“ vzhledli jsme s Vrbkou současně.

„No přece soudruzi z okresu, ze Svitav! Copak si ho tu můžeme nechat věčně? To se musí vysvětlit, pánové! To nejde, objevit se jen tak mýrnix dýrnix v maškarním kostýmu někde na kopci a jenom ženekompré, ženekompré... No uznejte přece! Jaký by to byl pořádek?“

Uznali jsme, pořádek musí být.

Za chvíli přijel sedan ze Svitav, doprovázený okresním lékařem VB, nadmíru otráveným, že se musí za tak krásné neděle potloukat po prašných silnicích.

„To nemohlo počkat do pondělka, pane kolego?“ obrátil se vyčítavě na Vrbku.

„Nemohlo!“ odpověděl za dotazovaného poručík Šebek. „Nemohlo, ženekompré rýdelapé, rozumíme?“

„Cože?“ zděsil se lékař.

„Ženekompré, rýdelapé! Jedem!“ prohlásil Šebek, nacpal rozložené tělo vedle šoféra, dozadu si k doktorovi sedl François Maret a auto s prachovým ohonem za sebou vyjelo k Poličce.

Tehdy jsem viděl Françoise Mareta, vojáka Komuny, naposledy.

Osaměli jsme s doktorem Vrbkou. Dlouhou chvíli jsme oba mlčeli.

„Co tomu říkáte?“ zeptal se nakonec Vrbka.

„Nevím,“ řekl jsem upřímně, „bylo to fantastické vyprávění, ale mělo hlavu a patu. Bylo důsledné a logické.“

„To je u některých duševních chorob docela obvyklá věc –“ zabručel Vrbka, „jenže tenhle mládenec rozhodně na žádnou z nich nevypadal. Injekce ovšem dostával. A hodně. Měl asi do žíly delší dobu pevně zavedenou jehlu. Dělá se to tak například při umělé výživě...“

„Víte co, doktore,“ navrhl jsem, „pojďme před obědem na malou zdravotní procházku. Půjdete?“

„Zrovna jsem to chtěl taky navrhnout!“ vstával už Vrbka.

Stoupali jsme v horkém slunci po mezích mezi zrajícím obilím. Žito vonělo chlebem. Podél kamenitých valů, rozdělujících pole, se

kývaly tmavorudé rubíny jahod. S trochou funění jsme se konečně vyšplhali až na vrchol kopce.

„Někde tady by to mělo být!“ řekl Vrbka. „Jděte doprava, já půjdu tudy, doleva. Když něco objevíte, zavolejte.“

Nemusel jsem volat příliš hlasitě. Už po několika krocích nízkým mlázím, kde za nohy chytaly šlahouny a kde se mi k velké lítosti podařilo rozšlápnout výstavní bedlu jedlou, jsem došel na místo.

„Hej, doktore, pojd'te sem! Myslím, že jsem to našel.“

V okruhu asi deseti metrů byl všechen porost jakoby přitisknut k zemi obrovskou, přesně kulatou botou. Stébla trav se teprve narovnávala. Několik kmínků mladých bříz bylo přelomeno. Obešli jsme místo kolem dokola, pátrající po zemi. Nic – několik kapek šedé tekutiny, podobné naftě. Doktor Vrbka vkročil do kruhu poškozeného porostu a zdvihl něco ze země.

„Vidíte?“ ukazoval kámen, čerstvě rozpůlený. „Musela to být pořádná síla, ať už působila jako úder nebo jen tlakem, když dokázala rozdrtit takovýhle oblázek, nemyslíte?“ uvažoval nahlas.

„Hm...“ přisvědčil jsem nezávazně.

Chvilí jsme ještě chodili kolem dokola, prohlíželi každý kousek země uvnitř kruhu, ale kromě přelámaných lodyh a kmínků borůvek a stébel trávy, přitištěných k zemi, jsme nenalezli zhora nic.

Pomalů jsme se vraceli do údolí. Rozloučil jsem se s Vrbkou několika slovy. Měl jsem plnou hlavu myšlenek a nebylo mi moc do řeči.

Odpoledne jsem konečně znovu usedl k práci, ale do matematických tabulek se mi pořád pletl François Maret, Komuna, balóny, holohlaví obři bez očí a šakal s pavoučíma nohama. Nakonec jsem vytáhl dopisní papíry a pustil se do práce, kterou mám ze všech nejméně rád: do psaní dopisů.

První byl adresován do Alžírska, Jirkovi Smolákovi. Pracuje tam jako geolog-naftař ve skupině našich odborníků. Nevěděl jsem sice ani přibližně, kde se zrovna potuluje (a Alžírsko je hodně veliké,

skoro dvacetkrát větší než naše republika), doufal jsem však, že o něm náš konzul bude vědět. Napsal jsem asi tohle:

Milý Jirko,

vůbec jsem se nezbláznil ani jsem nepověsil hvězdářství na hřebíček, a přesto mne zajímá jeden zeměpisný detail. Dej pozor: někde jižně od Tademaitské vysočiny, možná v Tingheru, je uprostřed pouštní pahorkatiny kruhový útvar, uzavřený ze všech stran hradbou černých skal. Prý se lesknou jako mramor. Kotlina – tak nějak to tam vypadá – je několik kilometrů široká, dno má pokryté pískem. Nic víc nevím. A co horšího, nevím ani, co to chci vlastně vědět – zajímá mne všechno, co se týká této kotliny, zejména zda tam bylo nalezeno něco zajímavého nebo mimořádného. Nezlob se na mne a hodně brzy odepiš, ať už se něco dozvíš nebo ne.

Zdraví Tě tvůj

Ludvík

Druhý dopis putoval do slavného pařížského Muzea vzduchoplavby, a to rovnou k samotnému řediteli.

Monsieur le directeur,

prosím vás o obzvláštní laskavost. Byl bych Vám neobyčejně zavázán za sdělení odpovědi na tři otázky, pro něž bych jen stěží našel význačnějšího odborníka nežli Vás, slovutný pane řediteli.

Otázka první: byl v době obléhání Paříže pruským vojskem vypuštěn balón jménem „General Trochu“, a byl-li, co je o jeho osudu známo?

Otázka druhá: doletěl některý balón z obléhané Paříže do Afriky, který a kam?

Otázka třetí: zachovaly se písemnosti umožňující zjistit, zda v době francouzsko-pruského konfliktu, případně i později, sloužil v balónovém oddílu na Severním nádraží voják jménem François Maret? Co je o něm známo? Kdo byl velitelem oddílu?

Veillez agréer, Monsieur, l'assurance de mes sentiments distingués

dr. Ludvík Souček

Třetí, poslední a nejstručnější dopis byl adresován asistentu Kadeřábkovi, mé pravé ruce a spolupracovníku.

Milý Kadeřádku,

zjistěte, prosím Vás, zda nebylo pozorováno včera v noci nebo časně ráno na obloze něco mimořádného – neidentifikované těleso, zvláště veliký meteor nebo podobně. Spojte se s hvězdárnami a s amatérskými kroužky. Máte u mne veliký polárkový dort.

Zdraví Vás

Souček

Pak jsem se konečně s klidným svědomím zase dal do „Nových pohledů na otázku měsíčních kráterů“.

Dělal jsem, co jsem mohl – mezi námi řečeno, byl to nakonec velmi špatný článek.

Necítím se vinen. To všechno François Maret.

Asi za měsíc po návratu do Prahy mi jako první a nejochotnější odpověděl mlsný dobrák Kadeřábek. Poctivě prohlédl a přečetl všechny astronomické časopisy, ale bez výsledku. Vypsal sice několik jasných meteorů, zajímavé zákryty hvězd Měsícem, ba i časově blízký objev nové komety Lepelletierovy/Nitsukovy, ale po létajícím

tělese, ve které jsem doufal, ani zmínka. Polárkový dort si i přesto zasloužil měrou vrchovatou.

„Poslyšte, Kadeřábku,“ rozhodl jsem se zkusit ještě poslední zoufalou možnost, „víte co? Pomozte mi ještě trochu. Nechcete?“

„Ale ado, jedže už dechci žádný studený dort. Báb strašnou rýbu...“ prohlásil zachmuřeně.

„Dobře, dort nebude, koupím turecký med nebo pralinky. Podívejte se, Kadeřábku, zajděte někam, kde by mohly být hodně senzační západní časopisy. Zkuste to třeba ve Svazu novinářů nebo v redakci některého obrázkového týdeníku. Klekněte si tam na kolena a prostě tak dlouho, až vám půjčí čísla z druhé půlky července. Pěkně je prolistujte a hledejte zmínky o létajících talířích a jiných strašidelných zjevech. Budete tak hodný?“

„To byslíte doopravdy? Takové pitobosti?“ nevěřil svým uším.

„Doopravdy. Je to naše poslední naděje, Kadeřábku.“

Pokrčil smutně rameny, vysmrkal se a odešel.

Shodou okolností mi hned druhý den přišel dopis z Paříže. Vrhł jsem se na něj jako čert na hříšnou duši. Stálo v něm doslova:

Cher Monsieur,

je mi potěšením odpovědět Vám na otázky z Vašeho dopisu.

Tedy:

1. Balón jménem „Generál Trochu“ nebyl za obléhání Paříže pruskými vojsky vypuštěn. Ze služební knihy balónového oddílu vyplývá, že toto jméno mělo být skutečně jednomu z přístrojů přiděleno, nedošlo však k tomu. Proč, není známo.

2. Vaše otázka o doletu některého z balónů do Afriky je velmi pozoruhodná. Ihned vysvětlím proč.

Nemáme důvodu se domnívat, že některý z balónů v Africe přistál. Místa přistání nebo ztroskotání všech 65 vypuštěných přístrojů jsou známá, s výjimkou balónu „Richard Wallace“; ten utonul i s posádkou v Atlantiku. Jistotu, kterou jsme až donedávna

v této otázce měli, zviklal nález trosek balónu poblíže osady Katéletu (nedaleko oázy Abergimoud) při východních alžírských hranicích. Hlídka meharistů – jezdců na velbloudech – dopravila totiž do rukou místních úřadů část obalu a lanoví balónu, který byl našimi odborníky poznán jako výrobek továrny Yon, pracující za obléhání Paříže pro francouzské ozbrojené síly. Tím není ovšem dokázáno, že by šlo o jeden z těchto balónů, přesto je zde však otazník, o jehož vyřešení sami usilujeme. Je-li vám něco známo, co by mohlo pozoruhodný nález v Katéletu objasnit, budu Vám neobyčejně zavázán za zprávu.

3. Voják jménem François Maret skutečně sloužil v balónovém oddílu, jehož velitelem byl důstojník Národní gardy Félix Tournachon, jak vyplývá z kmenové knihy útvaru. Narodil se roku 1851, dosáhl hodnosti desátníka, nebyl vyznamenán ani zraněn. Je důvodné podezření, že se zúčastnil pouličních bojů na straně tzv. Komuny a že při nich zahynul. Od konce května 1871 byl nezvěstný, počátkem roku 1872 byl vyškrtnut ze seznamu útvaru.

Lituji, že Vám nemohu napsat více. Přeji Vám hodně zdaru a co největší úspěchy.

Recevez, Monsieur, l'assurance de mes sentiments distinguées.

Paul Descamp, directeur

Vyskočil jsem od psacího stolu ke knihovně a vytáhl největší zeměpisný atlas, který jsem tam našel. Kátelet, Kátelet – ano, souhlasí! Leží právě v prodlouženém směru předpokládaného letu balónu, asi 600 kilometrů jihovýchodně od srdce Tinghertské pouště. Je to hodně – ale balón zbavený zátěže a možná i koše může takovou vzdálenost překonat.

Na dopis od Jirky Smoláka jsem čekal velmi dlouho. Kaštiny před oknem našeho ústavu už byly skoro docela holé a na zemi šustilo suché listí, když jsem se konečně dočkal.

Milý Ludvo!

Tvůj dopis mě honil po celém Alžírsku. Napřed mne minul u Sot-el-Džeridu, pak mne nezastihl v Adraru, nedostal se ke mně v Akabli – ale nakonec měl přece jen štěstí. Dostihl mne v Tahoulahounu (to je jméno, co?) a co bys řekl, v místě, ležícím docela blízko krajiny, na kterou se vyptáváš!

Poslyš, Ludvo, nelži a nevymýšlej si! Přiznej se, že chceš psát strašidelné romány – já to na Tebe neprozradím! Ďáblův prsten – tak se totiž jmenuje kotlina, kterou jsi popsals (mýlka není možná) je místo s nejhorší pověstí v celém Ahaggaru. A to je co říci! Místní kmeny, Ihogarrenové, Imededrenové, Uadelenové, Kel-Geresenové – zkrátka všichni zdejší potomci hrdých vládců pouště, Tuaregů, kladou zrovna sem timsitanelakhart čili peklo, i s jeho odpovědným vedoucím Luciferem, kterému tady pro změnu říkají Iblis. A ty mi budeš vykládat, že ty nic, ty muzikant! Prosím Tě!

Ďáblův prsten byl donedávna jakýmsi, řekněme, pólem nepřístupnosti celé Sahary vůbec a Ahaggarské plošiny obzvláště. Je sem hrozně špatný přístup, bez vody, sypkým pískem a hlavně přes zrádná solná jezera, hrozící pohltit každý kamión. Domorodci při tom zásadně odmítají doprovod, a to i ti nejstatečnější. V širokém okruhu kolem Ďáblůva prstenu jsou skály popsány nápisy v tifynaru, domorodém písmu, varujícími poutníky a náhodné cestovatele, aby se nepřibližovali. Jsou tu i prastaré kresby, někde dokonce celé skalní obrazárny, kde se vždy znovu opakuje motiv podivných obrovských postav, jež Tuaregové zřejmě vydávají za Iblisy. Jestli Tě to zajímá, podívej se do knihy Henri Lhote: Objevy v Tasíli – je jich tam

několik, navlas podobných. Tasíli je ostatně kousek na východ od Ďáblova prstenu – sotva dvě stě kilometrů. To je na Alžírsko opravdu jen skok.

Naše skupina geologického průzkumu má k dispozici malý vrtulník a díky němu jsme se mohli podívat i do samého nitra Ďáblova prstenu, ačkoli nás jinak velmi rozumní alžírští soudruzi všemožně zrazovali. Neletěl jsem tam ovšem jen kvůli Tobě, tak domýšlivý zase nebud'! Skály kolem Prstenu jsou z olivínového čediče (a ze žádného mramoru, ty geologický barbare!) a ten může občas znamenat, že je nablízku nafta. V tomto případě to naneštěstí neznamenal. Jen při jižním okraji skal objevil můj pomocník pár kousků roztaveného pís-ku – tzv. libyjské sklo – které, jak jistě jako hvězdář víš, vzniká pravděpodobně při dopadu meteorů. To není na Sahaře nijak zvlášť velká vzácnost.

Vyber si z toho, co chceš. Až se dáš na spisovatelství a napíšeš strašidelnou povídku, určitě mi nezapomeň jeden exemplář věnovat.

Bud' zdrav a pozor na Iblise!

Tvůj

Jirka

Poslední dokument mi přinesl těsně před Vánocemi Kadeřábek, už dokonale vyléčený z rýmy a ostatních „polárkových“ neduhů.

„Tak tady to je, soudruhu doktore. Nedostal jsem se k tomu dřív a na mou duši, byla to práce pro vraha.“

„O čem mluvíte? Nic jsem přece od vás včera nechtěl, Kadeřábku!“

„Jakpak že jste nic nechtěl? Vždyť jste mne poslal do těch senzačních novin!“ bránil se Kadeřábek dotčeně. „Tak jsem jich celou hromadu prošel, tohleto jsem našel, a protože se zrovna nikdo nekoukal, tak jsem to vytrhl. Žádná škoda, soudruhu doktore –“

naklonil se ke mně spiklenecky, „ono to za přepisování nestálo. A je to,“ nahlédl do notýsku, „„Neueste Nachrichten“, 21. července.“

Položil mi na stůl článku, vlastně jen sloupek vytržený ze špatně tištěných novin. Drobným písmem tam bylo – samozřejmě německy – doslova:

LÉTAJÍCÍ TALÍŘE ZNOVU NA OBZORU?

Dne 4. července letošního roku bylo hlášeno několika vesničany na Státní hvězdárnu v Mohuči, že v časných hodinách ranních prolétl nad rýnským údolím ve směru Wiesbaden létající kotouč. Vesničané, vesměs hudebníci vracející se z taneční zábavy kolem čtvrté hodiny ranní, shodně potvrdili, že kotouč letěl bez jakéhokoli hluku, byl ocelově šedý a na obvodu blýskal několika světly. Velikost nedovedou odhadnout. Žádáme o další údaje od našich čtenářů, o nichž neopomeneme přinést zprávu v některém z nejbližších čísel. Sledujte náš časopis!

„No jo, sledujte náš časopis. To by se jim tak hodilo!“ bručel Kadeřábek, který mi četl přes rameno. „Že vám to stálo za to.“

Venku poletoval sníh – rumejšilo, jak se tady, na Vysočině, hezky říká. Doktor Vrbka přečetl poslední řádky dopisů i výstřižků a zamýšleně si zapálil cigaretu.

„Ano – to bychom tedy měli...“ řekl konečně. „Mimochodem řečeno – víte, co se vlastně s Françoisem Maretem stalo?“

„Ne. Přijel jsem strávit Vánoce zrovna sem, abych se to dozvěděl. Protože je poručík Šebek na zimní rekreaci, doufám, že se to dozvím od vás.“

„Ovšem. Proč ne? Já se na to Šebka taky ptal a donutil jsem ho dokonce, že se, ačkoliv dost nerad, dotazoval až v Praze. Zdá se, že podezření na úmyslné narušení státních hranic nepřišlo vůbec nikomu na mysl – konec konců taky proč, že? Diverzant v úboru

z minulého století – to tu ještě nebylo! Naše úřady se nakonec rozhodly, že jde nejspíše o duševní poruchu nějakého francouzského turisty. Ani se tomu nedivím. Když se milý François dověděl to, co jsme mu neměli odvalu říci my, totiž že je rok 1964, choval se docela přiměřeně situaci a musel volky nevolky vypadat jako... zkrátka jako blázen. A teď co s ním? Po několika dnech jednání a dohadování se François ujal francouzský konzulát a v doprovodu kurýra ho poslal do vlasti. Nic jiného ostatně ani nechtěl. Toužil pořád domů, do Paříže. Ten se asi podivil, když ji uviděl..."

„Vyprávěl svůj příběh někomu v Praze?“

„Ale ano – nejspíše o něm přesvědčoval každého na setkání, ale nikdo mu nevěřil. Nelitoval jsem zajít asi před měsícem v Praze na psychiatrickou kliniku, kde byl vyšetřován, a požádat jednoho starého kamaráda, aby mi ukázal chorobopis. Celá Françoisova odyssea, boje Komuny, cesta balónem a příhody v Dáblově prstenu byly odbyty několika řádky. Asi takhle: ‚Soustavně trvá na výpovědi, že byl současníkem historických událostí v minulém století...‘ A divíte se psychiatrovi? Já ne! Uvědomte si, že se seznámil s Françoisem Maretem v občanských šatech a za doprovodu příslušníka Bezpečnosti – ne v rosníčkovém kabátě a v lese, jako my.“

„Vy mu tedy, doktore, věříte?“ zeptal jsem se tiše. „Věříte v jeho boje v pařížských ulicích, věříte v cestu balónem do Ahaggaru, věříte jako lékař, že mu je skoro sto dvacet let?“

„A vy nevěříte?“ podíval se na mne doktor Vrbka úkosem. „Proč jste tedy tak pracně sháněl doklady? Proč jste psal po Evropě i do Afriky? Proč jste sem, ke všem čertům, přijel na Vánoce, místo abyste byl jako každý pořádný člověk na pořádných horách a šplhal se s funěním desetkrát denně na sjezdovku? Proč?“

„Víte co?“ navrhl jsem smířlivě, „pokusme se provést jakousi rekonstrukci celého příběhu.“

„Dobře,“ souhlasil Vrbka. „Stejně není na nic chytřejšího počasí. Začněte třeba vy.“

„Nuže – François Maret, narozený roku 1851, opravdu vstoupil do Národní gardy a zúčastnil se jako příslušník balónového oddílu Félix Tournachona, zvaného Nadar, obléhání Paříže pruskými vojsky i bojů komunardů. To dokazuje dopis ředitele Descampa.“

Máme celou řadu důvodů domnívat se, že skutečně odletěl balónem ‚Generál Trochu‘ v době posledních bojů komunardů s Versailleskými. Ředitel Descamp sám připouští, že podobný balón měl být vyroben, že však nikdy vypuštěn nebyl. Maretovo vysvětlení je docela přirozené. Odborník, vzdušný kapitán Godard, neuznal ‚Generála Trochu‘ schopným letu. V zoufalé situaci byl ovšem jediným východiskem.“

„Měl bych zlepšovací návrh,“ ozval se z oblaků kouře doktor Vrbka, „že totiž ‚Generál Trochu‘ byl docela v pořádku, ale Nadar počítal s možností, že bude použit později a ne pro kapitulantskou vládu Paříže. Vzlet balónu se přece nemohl uskutečnit bez spolupráce dělníků plynárny, kteří zřejmě i při bombardování dokázali zajistit dostatečné množství plynu. Díval jsem se trochu do dějin Komuny – Nadarovy sympatie k ní jsou docela zjevné.“

„Prosím –“ připustil jsem, „přijímám i vaše řešení. ‚Generál Trochu‘ tedy letí. Opouští Francii – to v každém případě. Kdyby zde přistál – ostatně kdyby přistál kdekoli jinde v Evropě – určitě by se o tom pařížská vláda dozvěděla a věděl by o tom i Descamp. Nález trosek balónu, jaksi přebývajícího do počtu všech, vyrobených Yonovou továrnou pro Pařížany, poblíže oázy Kátelet, je spolu s přesným Maretovým popisem důkazem, že se vskutku ocitl v samotném srdci Ahaggaru. A to jako první Evropan.“

A teď první opravdu závažná otázka: koho nebo co zde François našel?“

„Nechtěl byste otázku trochu rozšířit?“ otázal se doktor Vrbka. „Řekněme takhle: kdo nebo co propůjčilo Ďáblu prstenu odjakživa špatnou pověst a vzbudilo v nebojácných kočovnicích pověrečný strach? Když dovolíte, pokusím se odpovědět na svou otázku sám.“

Podívejte se –“ přinesl z knihovny nevelkou, olivově zelenou knížku – „tady jsou Lhotovy ‚Objevy v Tasíli‘. Váš přítel Smolák má určitě na mysli právě tyto kresby. Lhote píše, že vznikly ještě dříve, nežli se v Egyptě rozvinula vrcholná kultura, zasahující až na Saharu, do Ahaggaru. Řekněme pro zjednodušení před několika tisíci lety. Co z toho plyne?

Z toho plyne, že v Ďáblově prstenu strašil Iblis hodně dlouho, milý doktore. Od nejstarších dob, kdy váš a můj pradědeček pobíhali s kamennou sekerou někde v pravlasti Slovanů, až do roku 1871. Přinejmenším. A co je ještě zajímavější – Iblis byl pořád stejný. Pamatujete se na Françoisovo vyprávění o stříbrných obrech bez očí, jen s velkými, rozšklebenými ústy? Tady je máte – nakreslené pravěkým umělcem dávno vyhynulého saharského národa! Pořád jsou obrovští, pořád stříbrní – vlastně tady na kresbě bílí, pořád nemají oči, jen cosi, co lze při troše fantazie prohlásit za veliká ústa od ucha k uchu (kdyby ovšem dotyčné šeredy měly uši), pořád stejně kulaté hlavy jako dýně... Jsou nepochybně skuteční, žádná strašidla, žádné výplody úpalu. A vy i já víme, čím jsou – jenže se to ostýcháme vyslovit nahlas, abychom se nezesměšlili. Tak tedy, doktore, to načnu já: *Iblisové v Ďáblově prstenu nejsou obyvateli naší Země*. Jsou to hosté z vesmíru. nepozemšťané. Ostatně sám Henri Lhote říká figurám s kulatými hlavami ‚Velcí marťanští bohové‘ a vydává to za vtip. I jeho to tedy napadlo.“

„Ano – myslel jsem na totéž,“ přiznal jsem. „V nepřístupném kraji Ahaggaru zřídili nepozemšťané, jak jim říkáte, svou stanici. Kolonii. Zkrátka místo, kam přistávali a odkud odlétali do vesmíru. Tisíce let se tu střídali a pověst o nich vytvořila z Ďáblova prstenu – Ďáblův prsten a peklo Tuaregů. Ale proč se vyhýbali styku s lidmi? Proč se uzavřeli právě v Ahaggaru?“

„Nechápete? Nepamatujete se, jak jeden ze stříbrných obrů šel ve výšlehu modrého plamene? Váš přítel Smolák nepochybně našel stopy této trochu příšerné příhody v podobě ‚libyjského skla‘.

Jeho původ si přirozeně vysvětloval mylně. *To přece byla dobrovolná sebevražda!* Nepozemšťan, pravděpodobně nováček na základně, se neopatrně dotkl člověka. Tím přestoupil zákon základny a musel se sám zničit. Nesměl se již vrátit mezi své druhy – pamatujete se přece, že při pokusu o návrat vyrostla mezi ním a Předmětem, nejspíše kosmickou lodí tvaru létajícího talíře, bariéra z barevných plamenů...”

„Ano – ale proč?“

„Milý doktore – jaké bude, podle vašeho mínění, hlavní nebezpečí pro pozemské kosmonauty na planetách, kde už brzy přistanou? Osmiruké příšery? Meteory? Radioaktivita? Zlí Martané? Ba ne! Docela nenápadné, nicotné, mrňavé bakterie. Kolem nás je jich bezpočet – jenže proti všem máme v krvi protilátky a nemohou nám proto nijak ublížit. Jen docela nepatrný zlomeček z nich je nebezpečný. To jsou choroboplodné bakterie, zárodky nemocí. I na ty si už lidský rod zvykl. Dovede se jim bránit, nepodléhá bez boje. Běda, kdyby se ale setkal s bakterií docela novou, neznámou, jaké jsou nepochybně všude ve vesmíru, kde vůbec může život vzniknout! Napadla by organismus zcela bezbranný, bez protilátek. Onemocnění by probíhalo prudce a nezadržitelně. Nepochybuji, že i stříbrní obři v Dáblově prstenu byli vystaveni stejnému nebezpečí a vybrali si proto za základnu oblast, kde sluneční paprsky provádějí každodenní očistu vzduchu i půdy od bakterií a kam nepřicházeli ani lidé, ani zvířata. Ten upálený chudák ohrozil celou základnu – a zahynul.“

„Ale François Maret přece jen zůstal,“ pokračoval jsem zase já, „podruhé však už k němu poslali robota. Šakal na pavoučích nohách nebyl určitě ničím jiným, nežli robotem, který měl za úkol nebezpečného vetřelce zneškodnit. Provedl to, jak se zdá...”

„Elektronarkózou!“ vskočil mi do řeči doktor Vrbka. „Ty dvě mouchy, které Françoisovi usedly na spánky, byly zřejmě docela obyčejnými elektrodami, póly přístroje uspávajícího použitím

elektrického proudu. Dnes jsou podobné aparáty celkem běžné i v našich ordinacích.“

„Když François usnul, byl zabalen do neprodyšných a pro bakterie nepropustných obalů a dopraven do Předmětu – do létajícího stroje nepozemšťanů. Nevíme, proč k tomu došlo.“

„Můžeme to však se značnou pravděpodobností předpokládat!“ vložil se opět doktor Vrbka. „Důvody mohou být celkem dva. První spočívá v přání ukázat domácím zvědavcům obyvatele Země a dozvědět se případně od něho co nejvíce o pozemské civilizaci, s níž se zatím nepozemšťané nestýkali. Druhý důvod (zdá se mi pravděpodobnějším) je zase lékařský: Nepozemšťané si nebyli jisti, zda François přece jen nezanesl do Dáblova prstenu a mezi ně nějaké zhoubné bakterie. Proto si ho přáli mít s sebou – snad aby mohli příslušné kmeny choroboplodných zárodků zkoumat, anebo aby mohli spíše připravit účinné léky podle protilátek ve Françoisově krvi. Oba důvody dostatečně vysvětlují Françoisův únos, který byl pro něho zároveň záchranou od jisté smrti. Ted' se však dostáváme k nejtvrďšímu oříšku. To, co jsme až dosud popsali, trvalo několik týdnů. Kde strávil François Maret téměř sto let?“

„Myslím, že se dohodneme. Na cestě. Letěl vesmírem velmi, velmi daleko, určitě dál, než jsou planety naší sluneční soustavy. Předpokládáme-li, že se kosmický koráb pohyboval se stálým zrychlením deseti metrů za vteřinu, pak by urazil vzdálenost k Měsíci za pouhé dvě hodiny a 26 minut, k Plutu, na samé hranice sluneční soustavy, za 12,4 dne. K nejbližší hvězdě – Proximě Centauri – by i s úsekem setrvačného letu a s brzděním letěl necelých šest let. Vyjdeme-li z této rychlosti, dostáváme další ‚cestovní časy‘: Sírús asi 11 let, Capella 46 let. Zde někde by mohl být domov stříbrných obrů.“

„Po celou dobu letu tam i nazpět,“ pokračoval zase doktor Vrbka, „byl François Maret uložen v nádrži zajišťující ochranu před přetížením při zrychlování a zpomalování kosmické lodi. A ještě něco:

pobyt ve ‚vaně s nějakým rosolem‘, jak popsal ono zařízení, měl zřejmě i zabránit poškození pokožky při mnoho desítek let trvající klinické smrti.“

„Smrti?“ zeptal jsem se s údivem. „Vždyť přece François nezemřel!“

„Obávám se, že se mýlíte, milý příteli. Je to sice protismyslné, ale jenom mrtví nestárnou. François za sto let nezestárl – bylo to tedy sto let, kdy jeho organismus téměř nepracoval. Cévy, srdce, nervy i všechno ostatní odpočívalo. Jediným rozumným vysvětlením je zastavení nebo výrazné zpomalení všech životních pochodů. Jinými slovy – i když se tomu bráníte – klinická smrt.“

Během této doby byl François uměle vyživován roztoky vpravovanými do žil. Část ‚barevných pentlí, jako v kabaretu‘ byla hadičkami, přivádějícími tyto roztoky. Jiné asi vedly od přístrojů zaznamenávajících stav jeho organismu. ‚Hodinky‘ na stěně nesloužily k měření času, ale právě k tomuto účelu.

Je to vlastně úžasné, doktore, co stříbrní obři dokázali! Vždyť ani podrobně neznají pochody v lidském organismu a přece nám ukázali cestu k překonání vesmírných vzdáleností od hvězdy ke hvězdě! A Ještě ke všemu mám dojem, že se celé ošetření Françoise po dobu letu tam i zpět odehrálo bez osobní účasti nepozemšťanů. Uvědomujete si přece, že žádného z nich ani nezahlédl? Obava z pozemských bakterií byla zřejmě velmi silná!“

„Ted’ zase chvíli já,“ přihlásil jsem se o slovo jako rozhlasový reportér při kopané, „když dovolíte. Dlouhý, několik desítek let trvající spánek nebo smrt, z nichž se François občas probíral k jakémusi polovědomí a uvědomoval si nádrž s rosolovitou tekutinou, barevné hadičky a ciferníky na stěně, byl vystřídán bděním s jinou dekorací: místností s křeslem a ložem zároveň. Kosmický koráb zřejmě přistál na planetě cizího slunce a stříbrní obři, asi komise vědců, přistoupili ke zkoumání neznámého, nebo, lépe řečeno, ne zcela známého druhu vesmírného života: člověka. Tělesnou

schránku, jak se zdá, nepotřebovali mnoho zkoumat – vždyť se jim podařilo i to, o co dosud lékařská věda marně usiluje. Zajímal je spíše jeho duševní život a zážitky, jejichž prostřednictvím nahlédli do myšlení lidstva.

„Mouchy na spáncích“ tentokrát neměly Françoise uspat, jako v Dáblově prstenu, ale zachycovaly myšlenky. Tuším, že naše pozemská lékařská věda dospěla jen k zaznamenávání křivek, z nichž je možné soudit na chorobné stavy mozku. Stříbrní obři jsou určitě dále. Myslím, že umějí v pravém slova smyslu číst myšlenky – snad je i promítat a nahrávat. Jejich přístroj dokonce nutí myslet, vzpomínáte si přece, že François Maret vypověděl: „Musel jsem vzpomínat na svůj celý život.“ Zapojení aparátu bylo tedy dvoustranné.“

„No – moc dobrou reklamu jsme si neudělali!“ prohlásil pochybovačně Vrbka.

„Jak to myslíte? Proč?“

„Jestli stříbrní obři zachycovali Françoisovy myšlenky a vzpomínky, představilo se jim lidstvo jako horda vraždících šílenců. Uvědomte si, že hlavními a nejsilnějšími zážitky krátkého Françoisova života...“

„Pozor – je mu hodně přes sto let!“ přerušil jsem Vrbku škodolibě.

Mávl jenom rukou.

„... tedy, že jeho nejsilnějšími zážitky jsou války, boj, vraždění, požáry, bombardování. To nás určitě v očích stříbrných obrů moc nešlechtí.“

„Mylíte se, doktore,“ odporoval jsem, „já mám ve vědecké možnosti nepozemšťanů, kteří si vypůjčili Françoise, rozhodně větší důvěru. Věřím, že jsou schopni zachycovat nejen zážitky, ale i pocity, vzrušení – zkrátka všechno – co v člověku je. Jinak by koneckonců měl takový přístroj malou cenu. V tomto případě udělal lidstvu voják Komuny François Maret, nadšený, horoucí a nezištný mladík, stokrát lepší reklamu, než kdokoli jiný. Představte si, že by

stříbrní obři například přibalili do svého korábu nějakého bankéře, směnárníka nebo dokonce vůdce Versailleských, ničemu Thierse! A to mluvím jen o Françoisových současníkch...”

„Asi máte pravdu,“ připustil Vrbka, „napadá mi však zajímavá myšlenka, na kterou jste mne právě přivedl. Řekl jste doslova: ‚Nepozemšťané si François vy půjčili.‘ Opravdu – zdá se, že ho v nejkratší možné lhůtě vrátili. Proč? Je to – je to jako kdyby naše vláda pořádala zvláštní výpravu do střední Afriky, aby byla do pralesa vrácena opička z pražské zoo. Nemyslíte?“

„Moc zdvořilý zrovna k lidstvu nejste. Opičky! Opičky ze zoo!“

„Vy víte, doktore, jak to myslím! Rozhodně jsme o pár délek za nimi. Vždyť, člověče, stříbrní obři strašili v Ďáblově prstenu už před tisíci a tisíci lety! Víte, kde bude za tři nebo čtyři tisíce let lidstvo? První letadlo vzlétlo teprve před šedesáti lety! Dovedete si vůbec představit obrovské úsilí, námahu, množství materiálu a práce, které takový výlet, řekněme z Capelly do Sluneční soustavy, vyžaduje? A to všechno kvůli mládenci Françoisovi...”

„Snad i kvůli němu, doktore!“ řekl jsem trochu pozlobeně. „Úroveň lidstva a všech civilizací ve vesmíru rozhodně nemůžeme měřit rychlostí letadel a velikostí raket a úhlopříčkami obrazovek televizorů, ale něčím docela jiným. Až nebudou lidé ani na okamžik váhat vyslat výpravu do střední Afriky, aby tam vrátili do pralesa opičku, po které vřeští opičí máma, až se vydají ke Capelle, aby tam dovezli zpět v neporušeném stavu Capellana, kterého si vypůjčili – pak, milý doktore, pak teprve budou skutečnými lidmi, vládci této planety Země. Pak ovšem také budou mít prostředky k takovým činům. A to bude komunismus, rozumíte?“

„Rozumím, to se ví, že rozumím,“ přisvědčoval doktor Vrbka, „jenže nerozumím tomu, proč byl François vrácen zrovna sem k nám, na Vysočinu.“

„A kam ho měli podle vás stříbrní obři vrátit? Do Ďáblova prstenu? Pěkně děkuju za takovou laskavost! Víte, já mám i o tom

svou soukromou myšlenku. Poslouchejte: stříbrní obři zjistili, že Françoise Maret *není* opička z pralesa. Že jeho myšlení je jim blízké. Že lidstvo dospělo úrovně, v níž bude možné navázat styk obou vesmírných civilizací. Proto byla ihned – nebo, řekněme, za určitou dobu, kterou milý François prospal jako sysel, vypravena další expedice k Zemi. Jejím úkolem bylo mimo jiné i vysadit milého Françoise tam, kde nalezne podle zjištění nepozemských lékařů nejlepší podmínky. Je pro vás přece docela lichotivé, že si vybrali Vysočinu, nemyslíte? Vesmírný koráb stříbrných obrů pak pokračoval v průzkumu. Nevzdálil se hned do vesmíru, naopak, setrval poblíž Země, jak dosvědčili muzikanti v okolí Mohuče. Měl okrouhlý tvar létajícího disku – což docela dobře odpovídá Françoisovu popisu Předmětu v Ďáblově prstenu. Možná že se ještě někde docela blízko potuluje, snad už se zase vrací do hlubin vesmíru a letí domů s čerstvými zprávami...”

„Takže...” naklonil se doktor Vrbka, div nepřevrhl hrnek kávy.

„Takže asi tak za osmdesát nebo devadesát let se stříbrní obři vrátí. Tentokrát už ne tajně a kradmo do Ďáblova prstenu, ale s kyticí a s muzikou. Doktore, doktore, já věřím, že už budeme na jejich uvítání připraveni! Že si neuděláme ostudu. Vidíte, že tomu také věříte?”

Vrbka přikývl a obrátil hlavu ke dveřím, za nimiž cosi kutila jeho manželka.

„Věro!” zavolal, „Věruško! Připrav ještě nějaké šálky. Přijdou k nám hosté...!”

Čekal jsem dost dlouho. Neobjevily se ani novinové články s palcovými titulky, ani zvláštní vydání, ani rozhlasové pořady a tiskové konference. François zmizel jako kámen hozený do rybníka. A přece je jediným pozemšťanem, který navštívil planetu vzdáleného Slunce. Stal se vyslancem nás, lidí. Myslím, že to nebyl špatný vyslanec.

Teprve včera jsem od něho dostal lístek. Z Paříže. Byl psán plnicím perem a opatřen správnou známkou. François Maret se už zřejmě vpravil do našich poměrů a trochu se naučil pohybovat ve světě, kde by dnes měli žít leda jeho pravnucci. Rád by prý se mnou mluvil a probral svoje příhody ještě jednou od počátku. Pracuje v letecké továrně – láska ke vzduchoplavbě ho zřejmě neopustila.

Desátník François Maret, voják Komuny...

Ano, určitě se za ním podívám. Musíme společně vyprávět světu, že nejsme ve vesmíru sami a že se chvíle velkého setkání každý den blíží.

Ludvík Souček

Ďáblův prsten

Ilustrace na obálce z volných zdrojů
Redakce Markéta Teuchnerová

Vydala Městská knihovna v Praze
Mariánské nám. 1, 115 72 Praha 1

V MKP 1. elektronické vydání
Verze 1.0 z 18. 6. 2020

ISBN 978-80-274-0902-0 (epub)
ISBN 978-80-274-0903-7 (pdf)
ISBN 978-80-274-0904-4 (prc)